

Beinar og óbeinar byggðaaðgerðir og þróun mannfjölda í átta sveitarfélögum: Samanburðarrannsókn

Ari Klængur Jónsson

Ársfundur Byggðastofnunar 2026

Kirkjubæjarklaustri, 28. maí

Markmið

Verkefnið snýr að því að greina íbúðapróun í átta sveitarfélögum yfir langt tímabil og setja hana í samhengi við uppbyggingu atvinnugreina á svæðunum sem um ræðir og beinar og óbeinar byggðaaðgerðir sem ráðist hefur verið í, þ.e. :

Til samanburðar verður jafnframt gerð samskonar greining fyrir landið í heild sinni

- Jarðgangagerð, virkjanagerð og iðnaðaruppbyggingu, stofnun menntastofnana og uppbyggingu (nýrra) atvinnugreina

Rannsóknarspurning

- Hafa ákveðnar byggðaaðgerðir haft áhrif* á íbúafjölda og samsetningu hans innan fyrirfram skilgreindra svæða þegar kemur að aldurssamsetningu, kynjahlutfalli, uppruna og tekju- og menntunarstöðu íbúa?

**Að teknu tilliti til þeirra fyrirvara sem fylgja aðferðafræði rannsóknarinnar*

Gögn og aðferðir

Sérsniðnar hagtölur frá Hagstofu Íslands
(sérvinnsla gagna)

Lýðfræðibreytur (aldur, kyn, uppruni, andlát,
fæðingar ...)

Upplýsingar um tekjur eftir sveitarfélögum,
aldursflokkum, kyni og uppruna

Upplýsingar um menntunarstig eftir sömu
breytum

Lýsandi tölfræði og þróun yfir tíma

Viðfangsefni fyrirlesturs

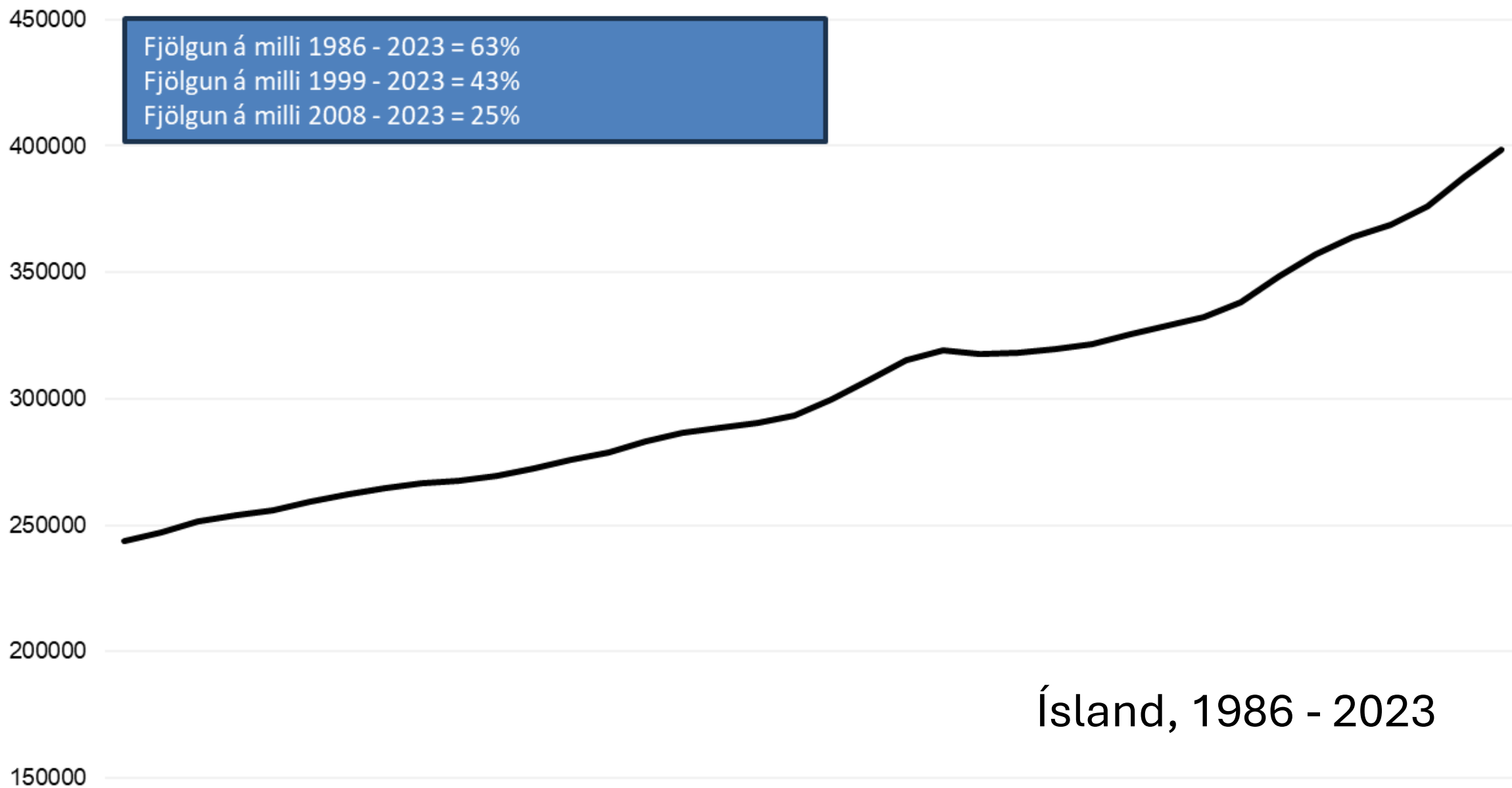
Ísland

Akraneskaupstaður

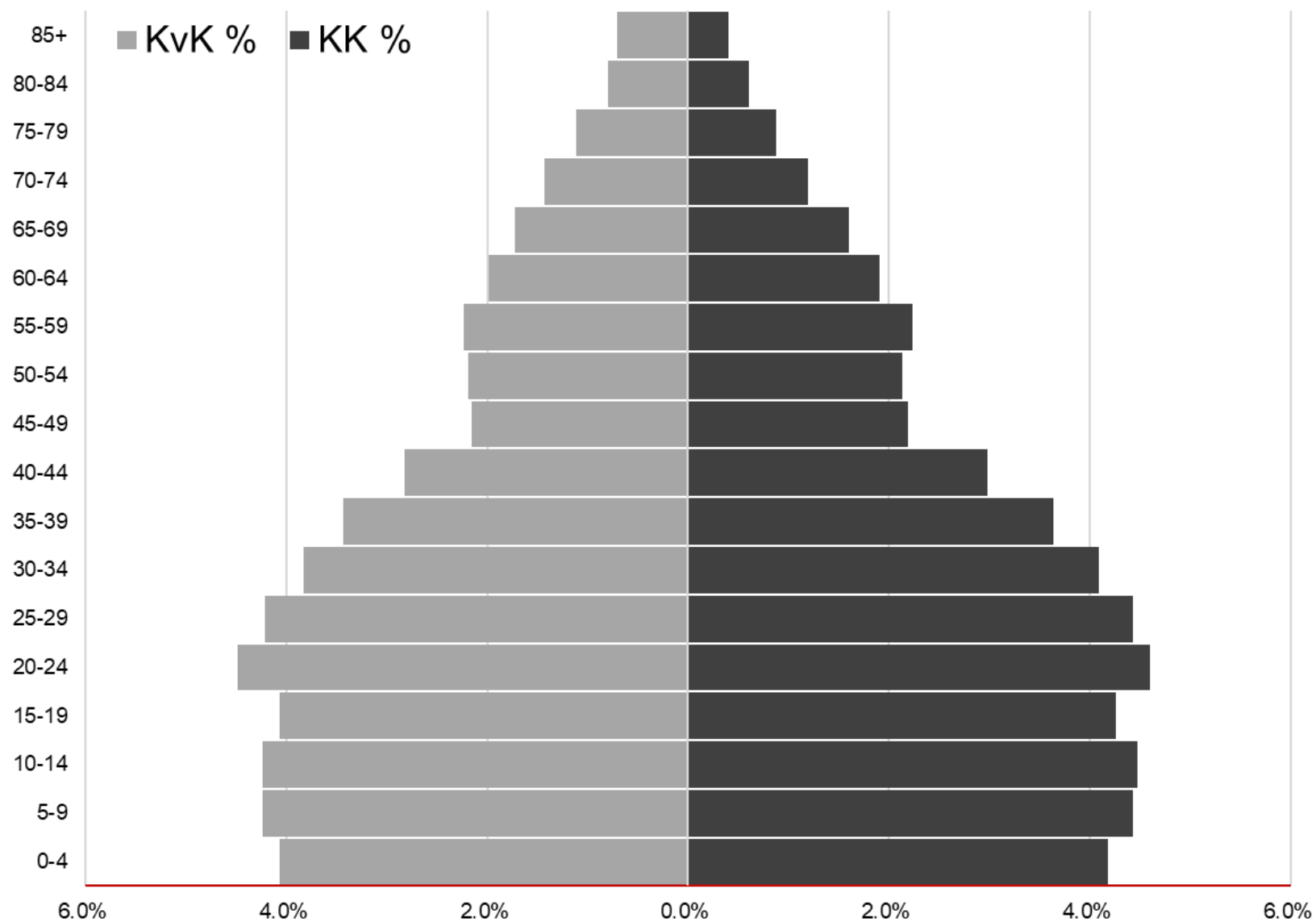
Fjarðabyggð

Sveitarfélagið Árborg

Mýrdalshreppur

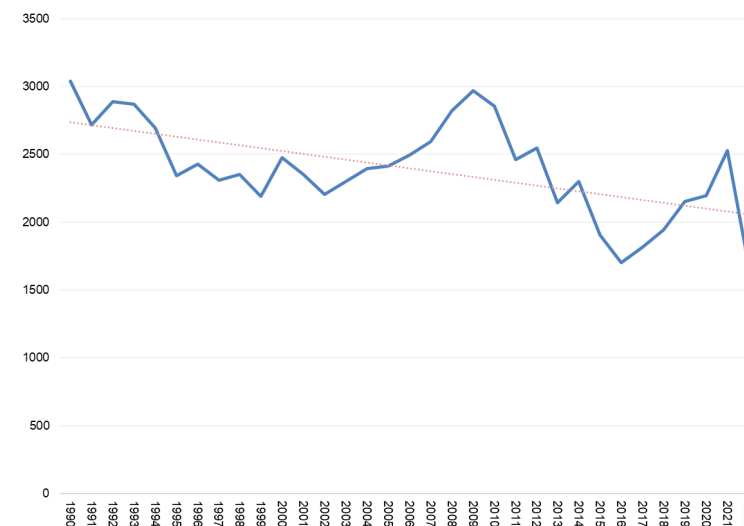

Ísland 1986

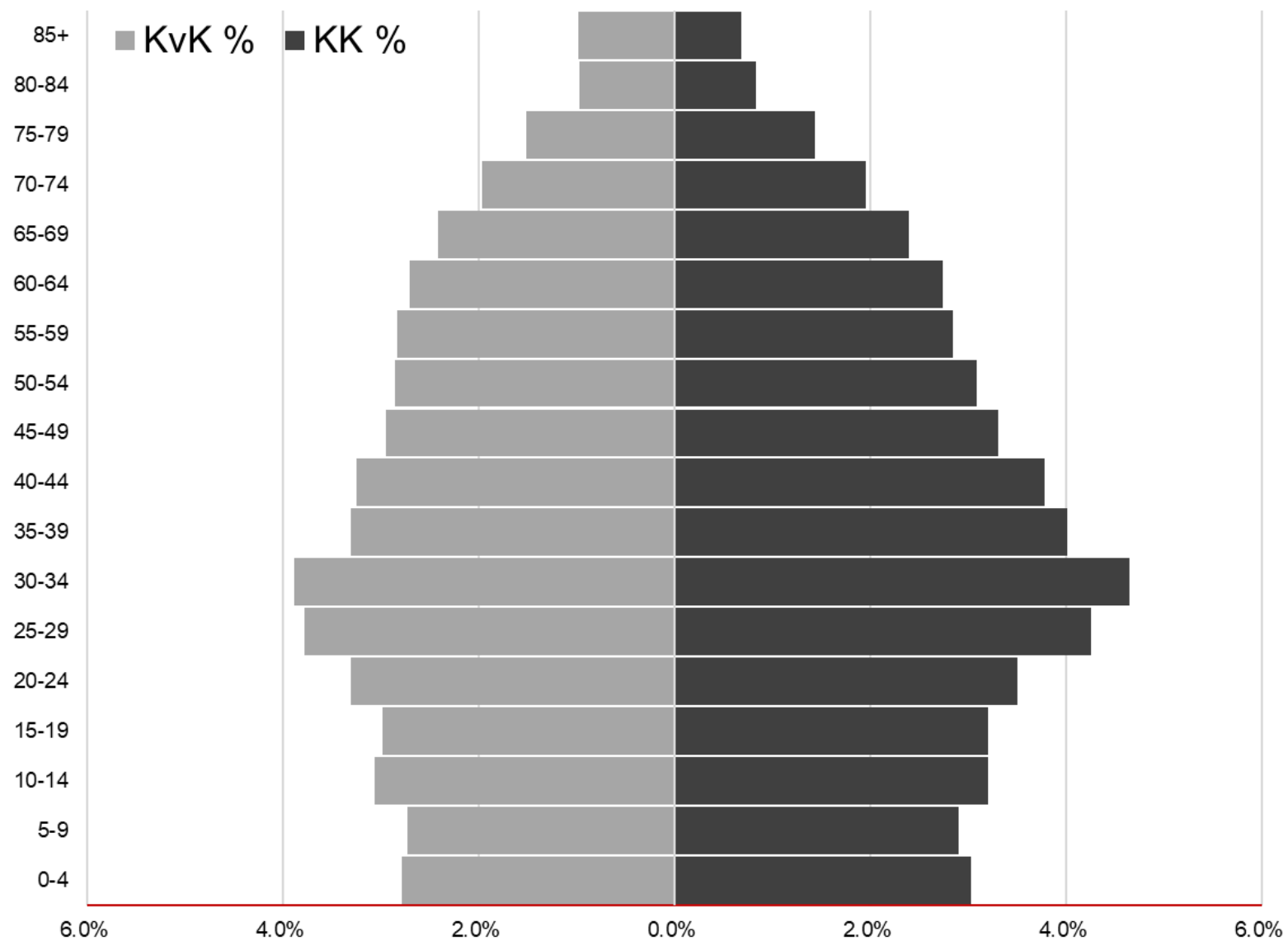

Fæðingar umfram andlát 1986-2023

- Náttúruleg fjölgun
- En það hefur dregið úr henni sl. áratugi
- Fæðingartíðni dregist saman
- Þjóðin er að eldast

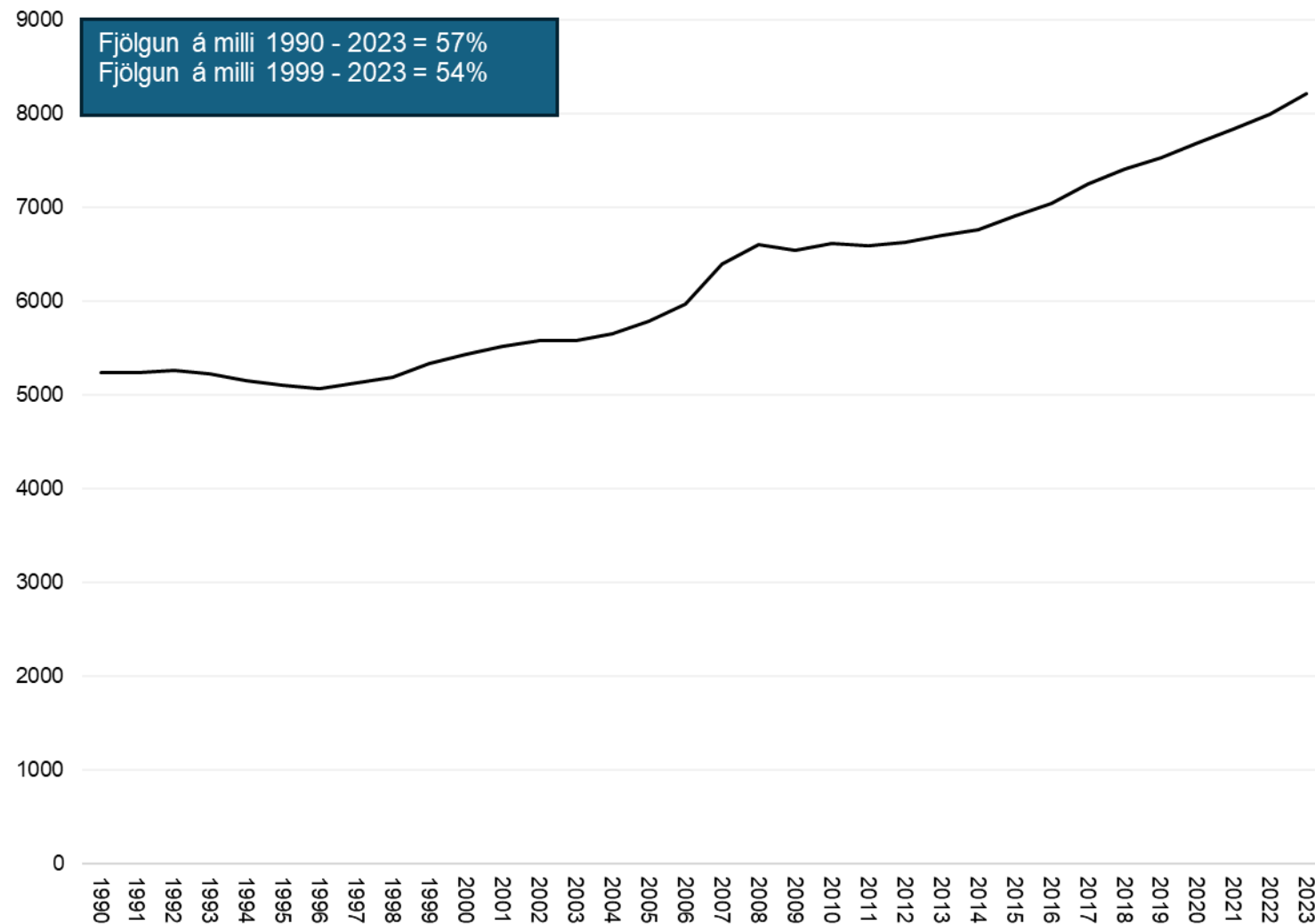
Ísland 2023

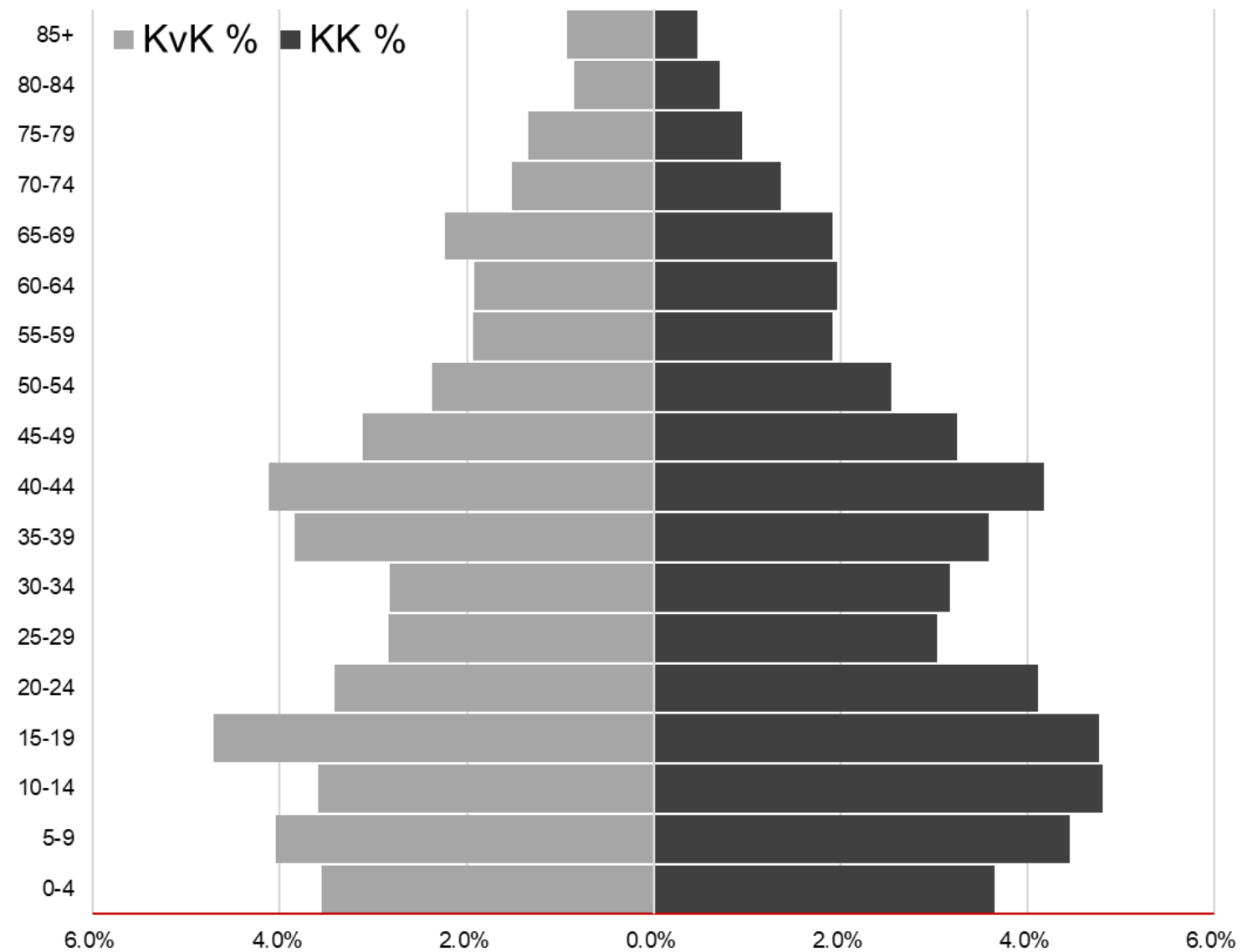
Ísland

	1986	2000	2023
Hlutfall innflytjenda	2%	4%	20%
Kynjahlutfall	99,1	99,8	93,1
Framfærsluhlutfall alls	1,53	1,64	1,90
Framfærsluhlutfall 0-17	1,98	2,25	3,06
Framfærsluhlutfall 67+	6,72	6,06	5,00

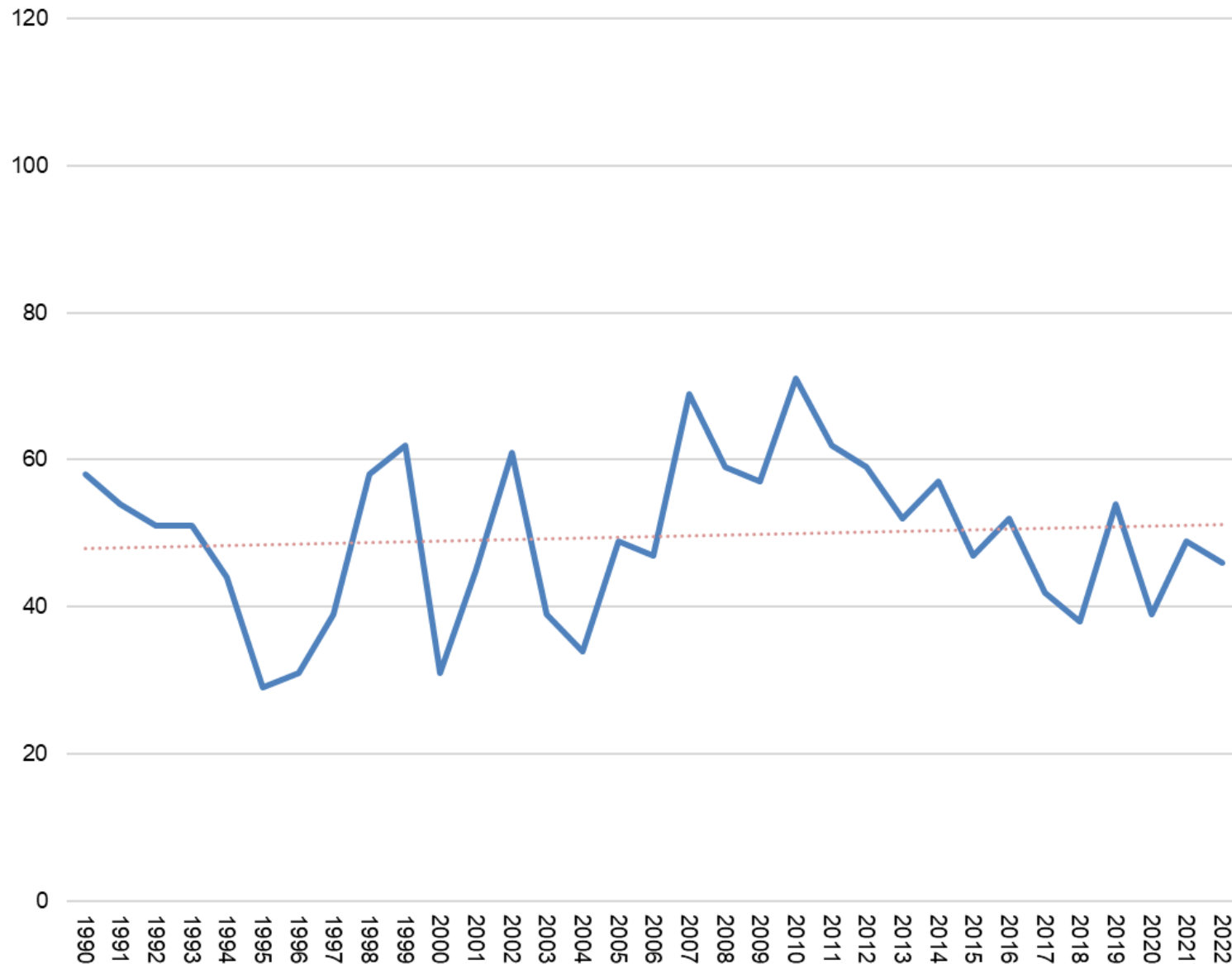
Akranes 1990-2023

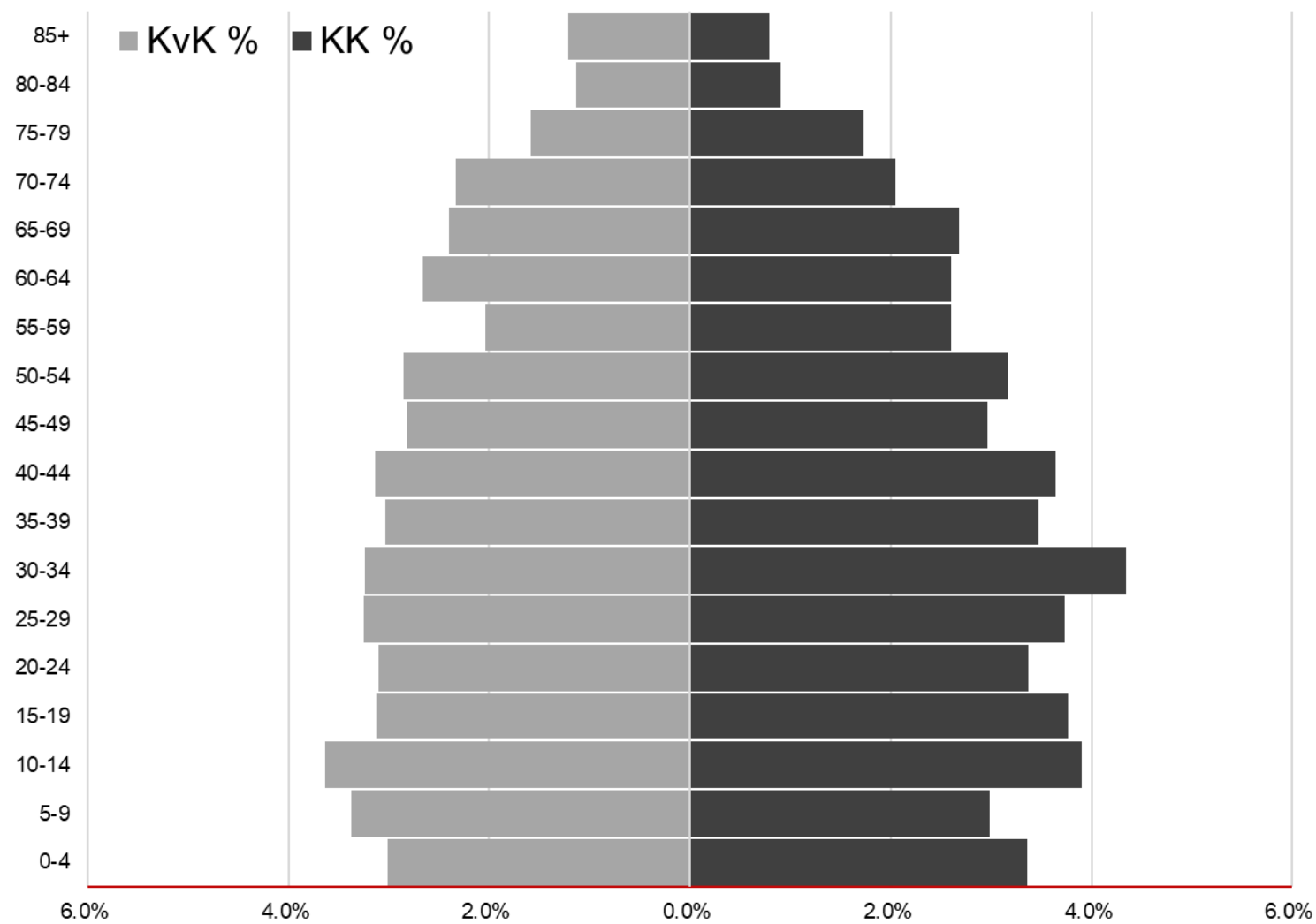
Akranes 1996

Akranes: Fæðingar umfram andlát 1990- 2023

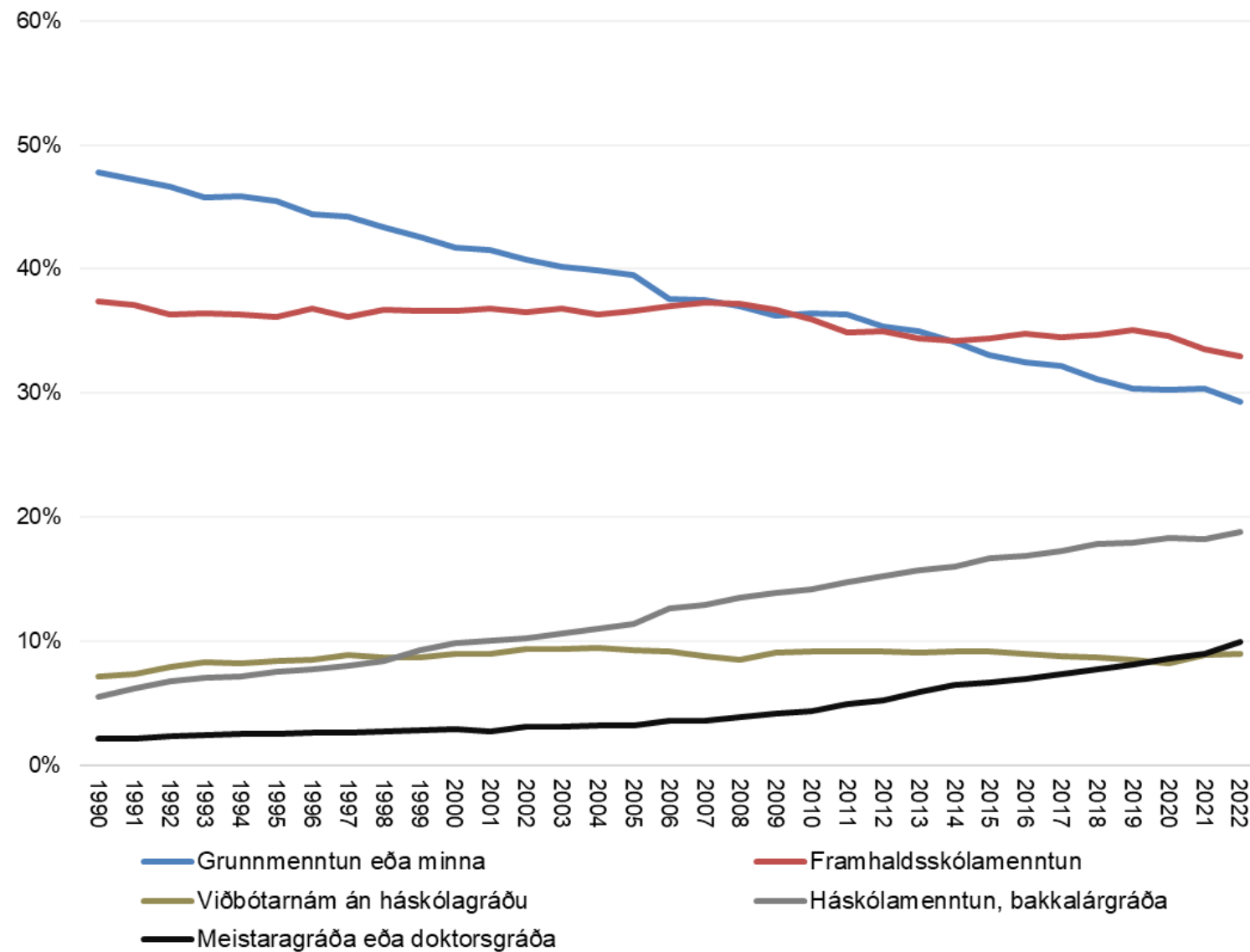
Akranes 2023

Akranes

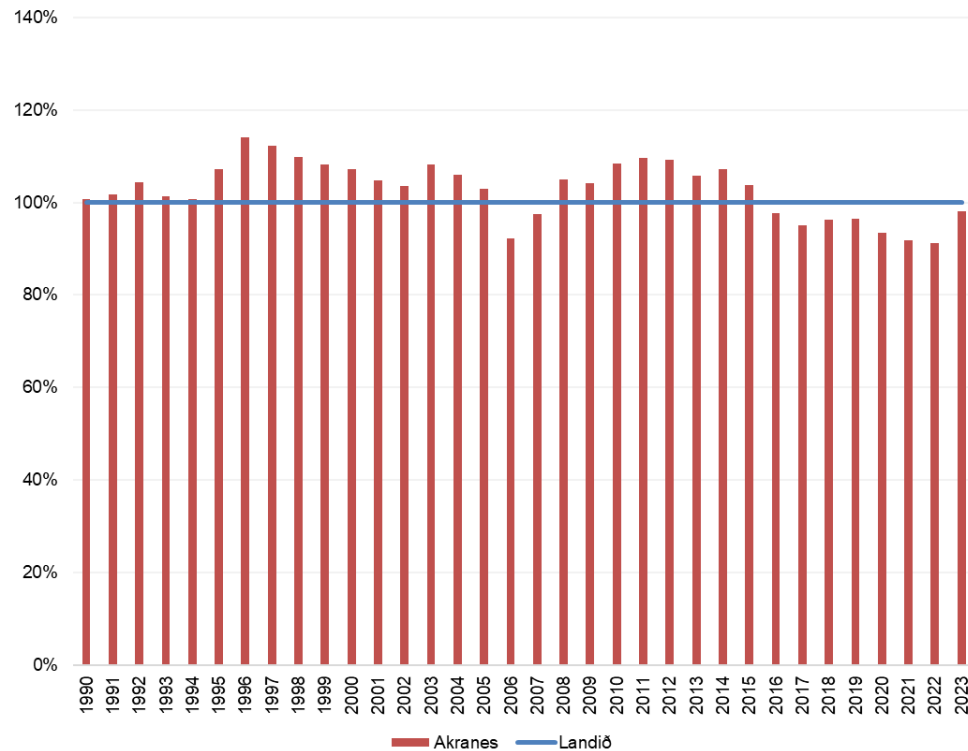
	1996	2012	2023
Hlutfall innflytjenda	1,5%	6,4%	11,5%
Kynjahlutfall	96,6	96,4	92,1
Framfærsluhlutfall alls	1,49	1,56	1,54
Framfærsluhlutfall 0-17	1,99	2,20	2,48
Framfærsluhlutfall 67+	5,88	5,34	4,10

Akranes, 26-65 ára

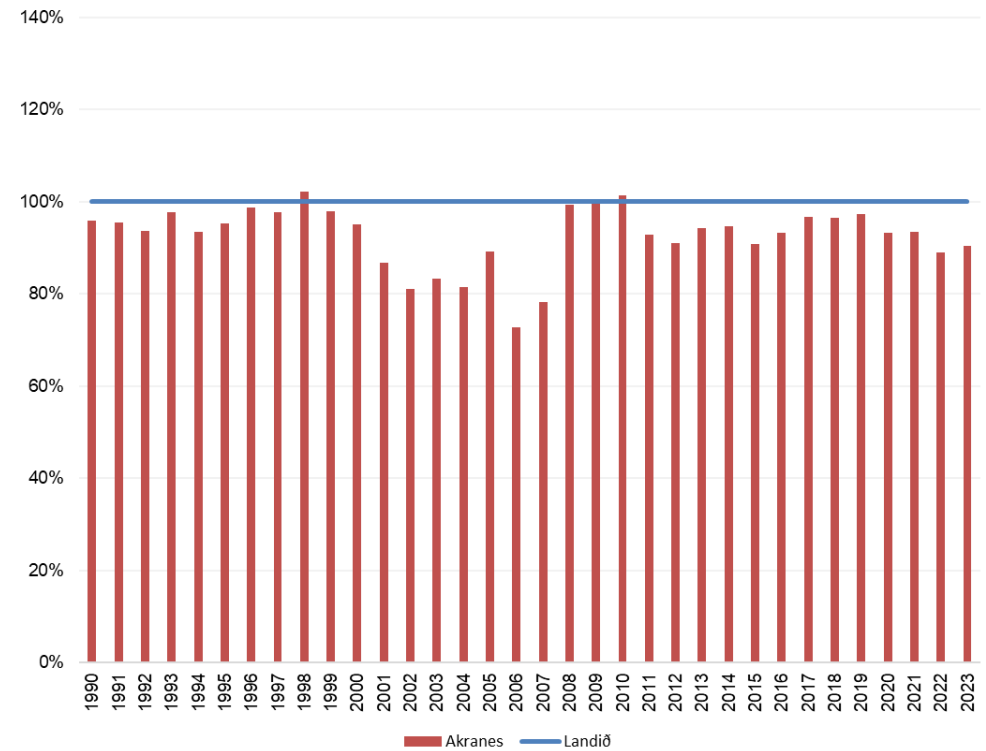

Tekjur í samanburði við landið í heild

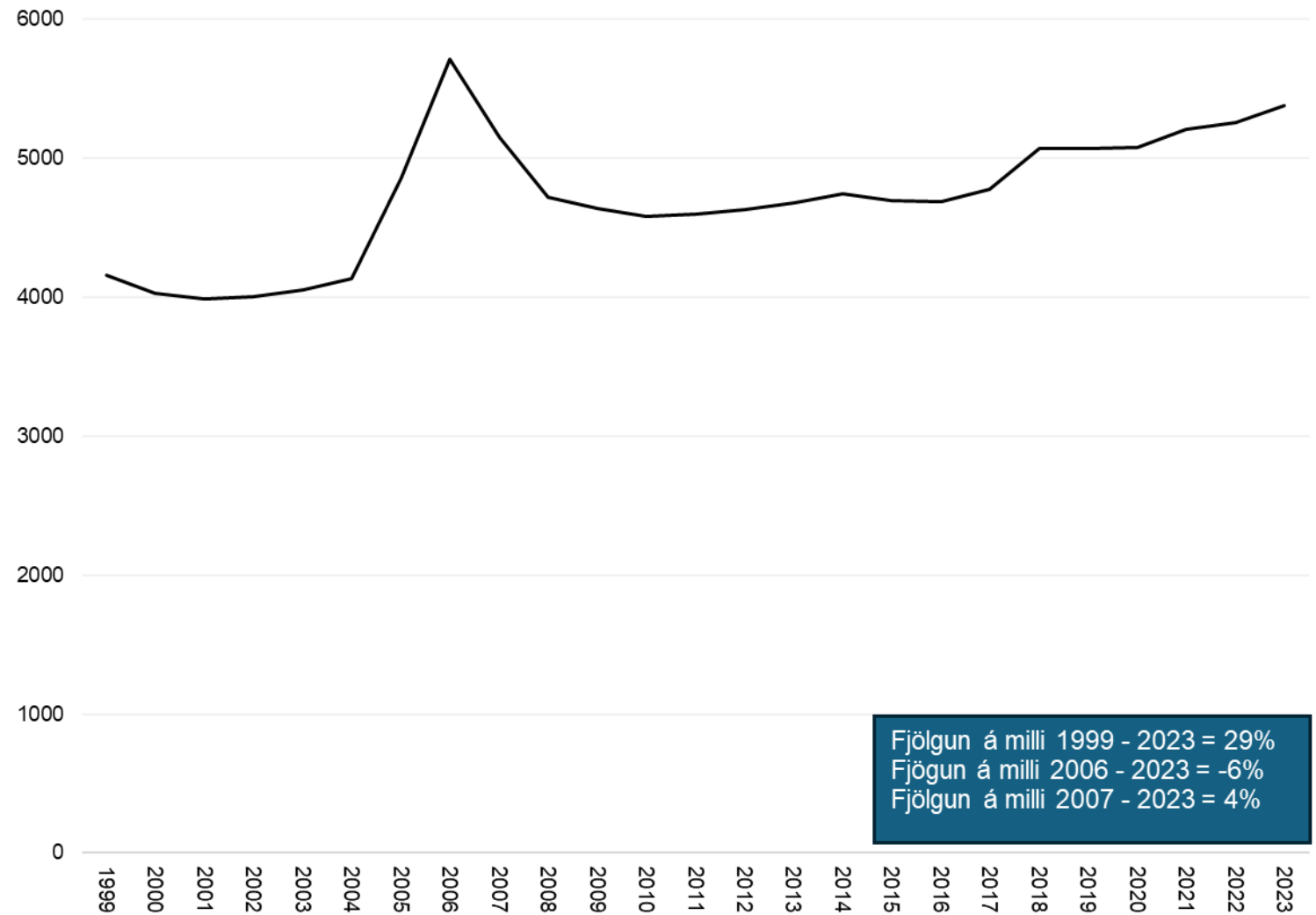
Karlar, 41 – 45 ára

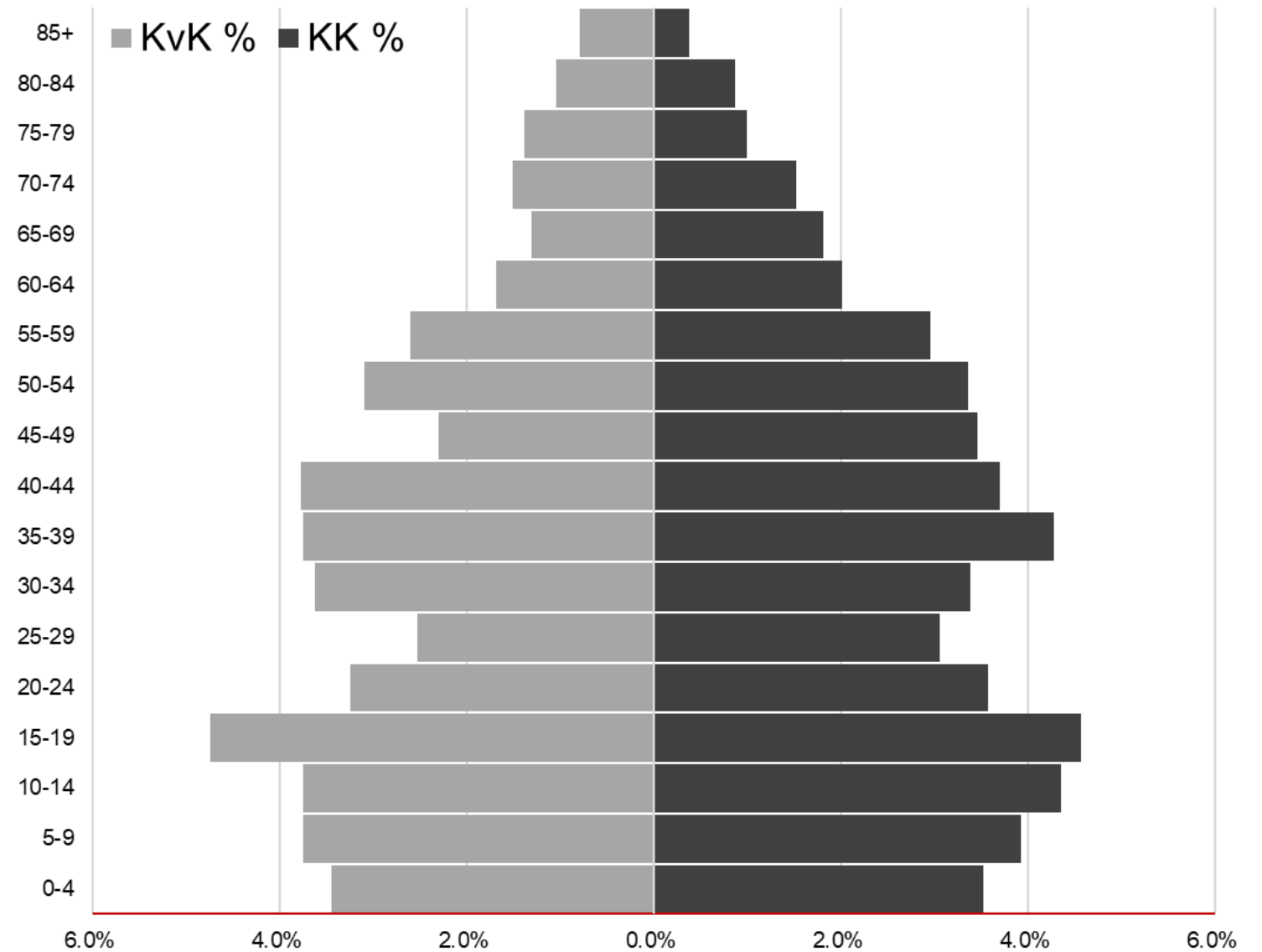
Konur, 36-40 ára

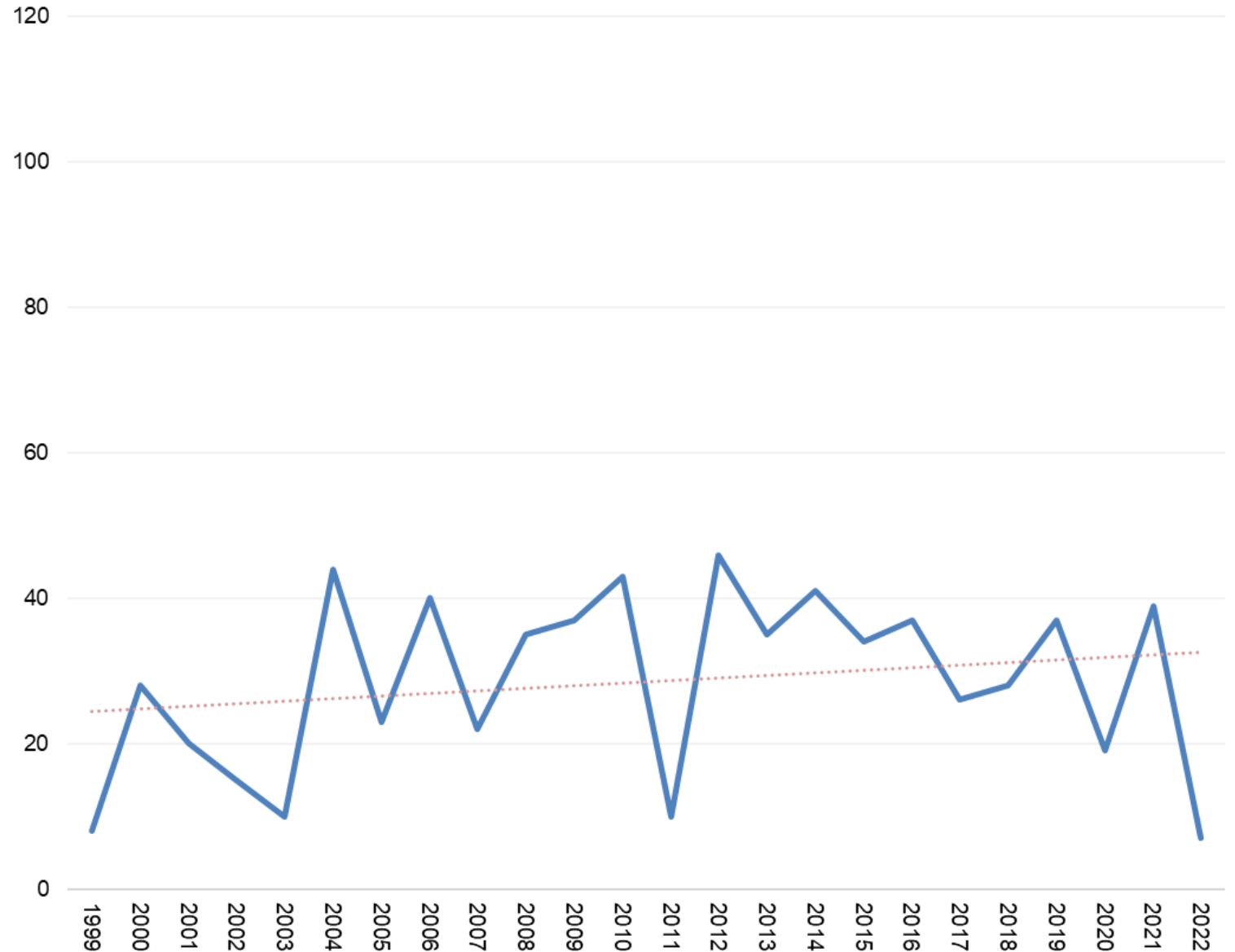
Fjarðabyggð 1999-2023

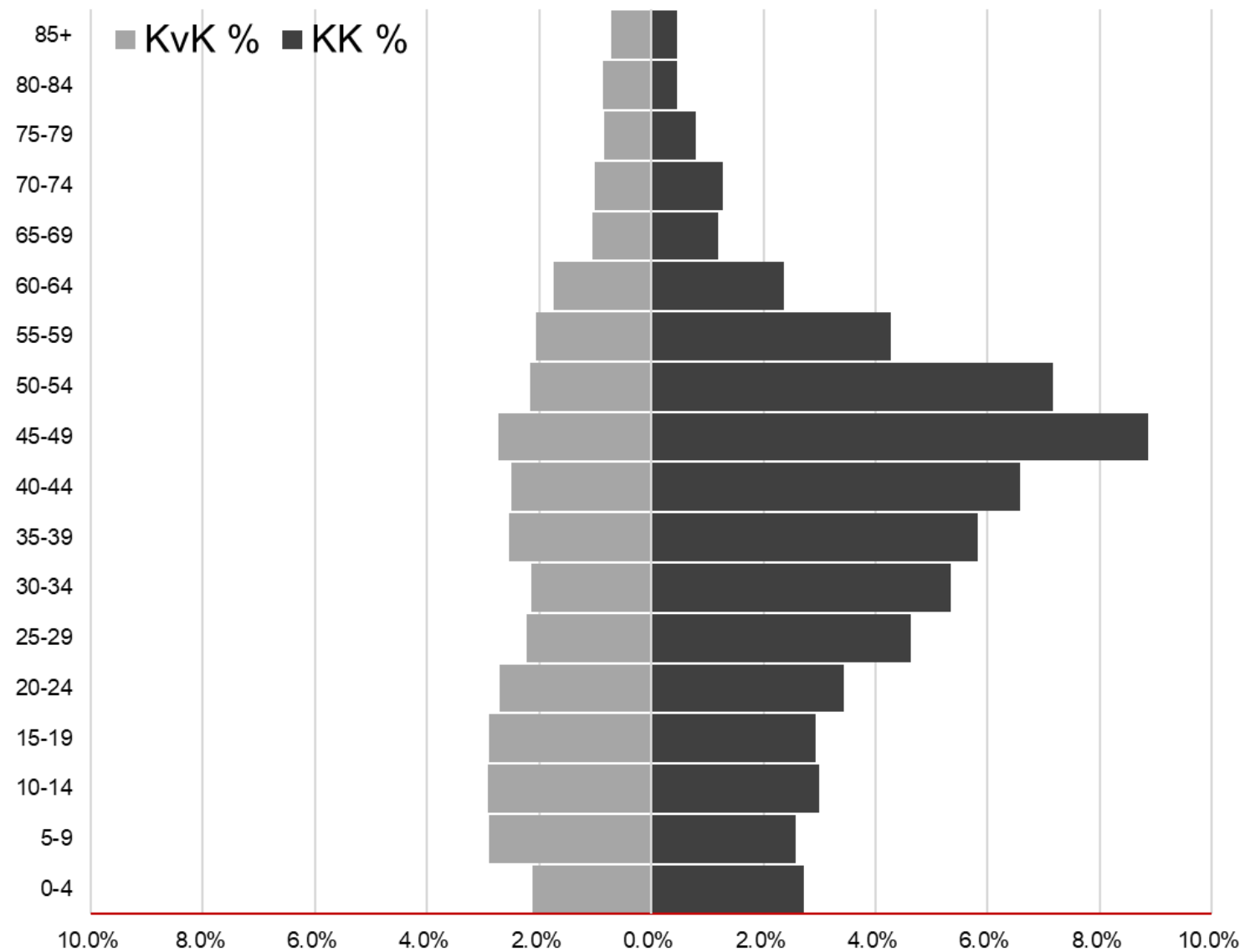
Fjarðabyggð 2000

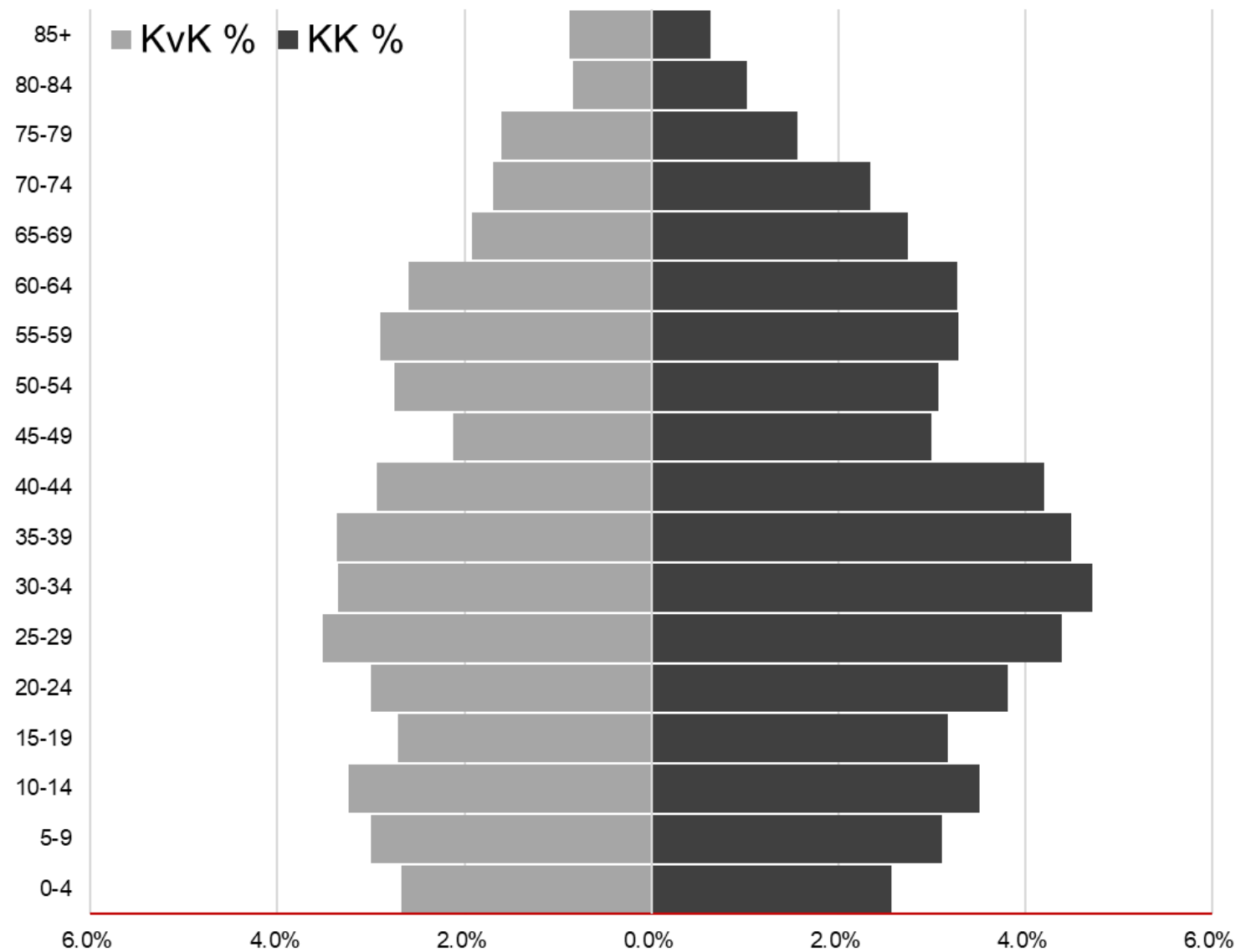
Fjarðabyggð: Fæðingar umfram andlát 1999- 2023

Fjarðabyggð 2006

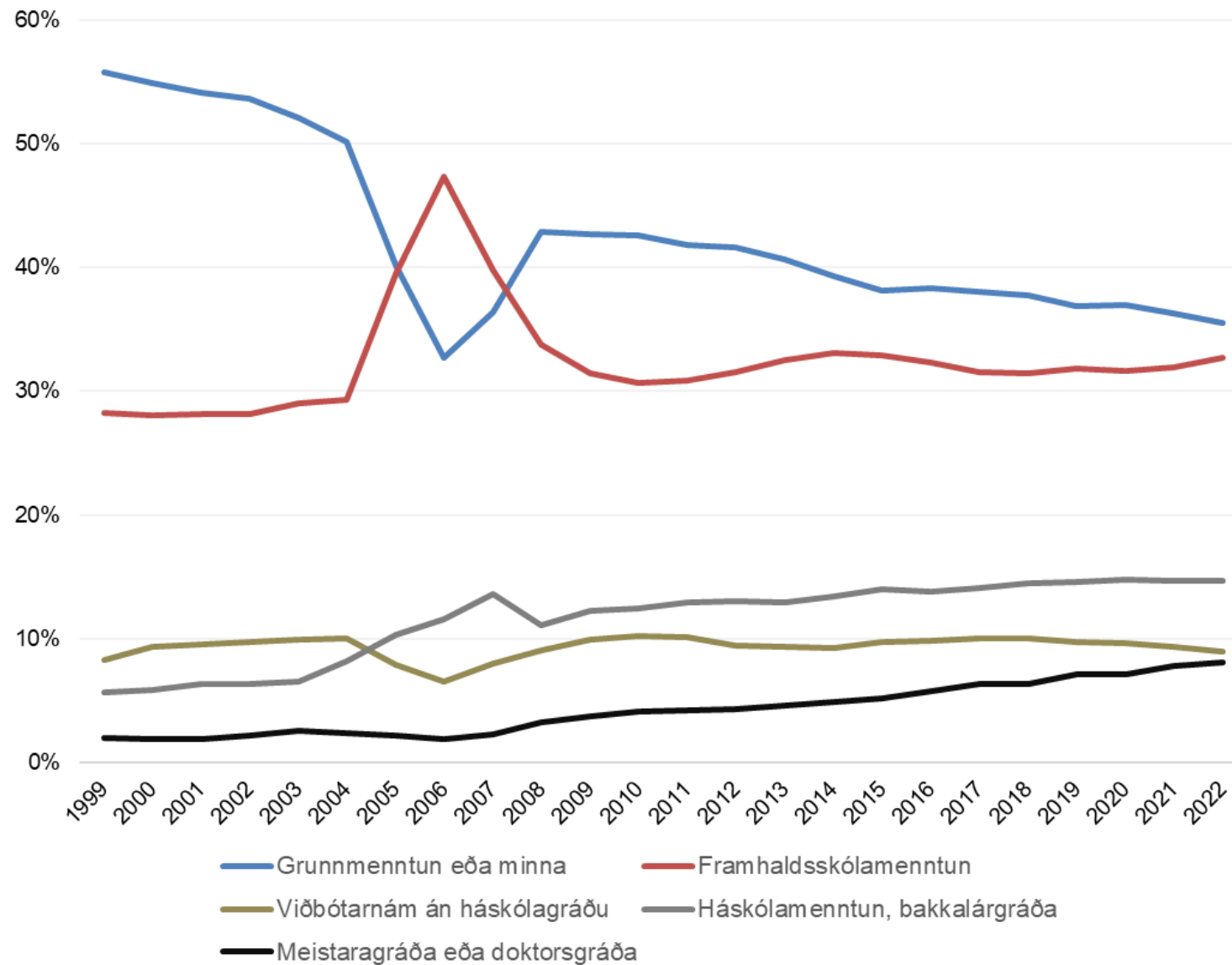
Fjarðabyggð 2023

Fjarðabyggð

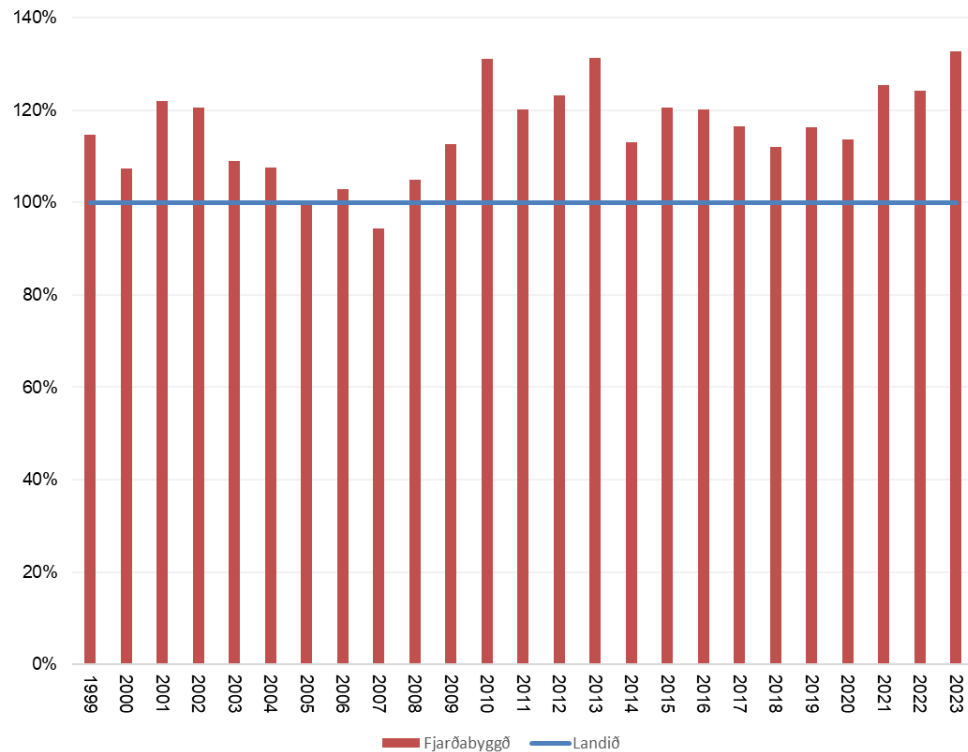
	2000	2006	2023
Hlutfall innflytjenda	4,5%	32,4%	23,1%
Kynjahlutfall	93,7	56,6	82,1
Framfærsluhlutfall alls	1,60	2,65	1,90
Framfærsluhlutfall 0-17	2,19	3,65	3,04
Framfærsluhlutfall 67+	5,98	9,60	5,03

Fjarðabyggð, 26-65 ára

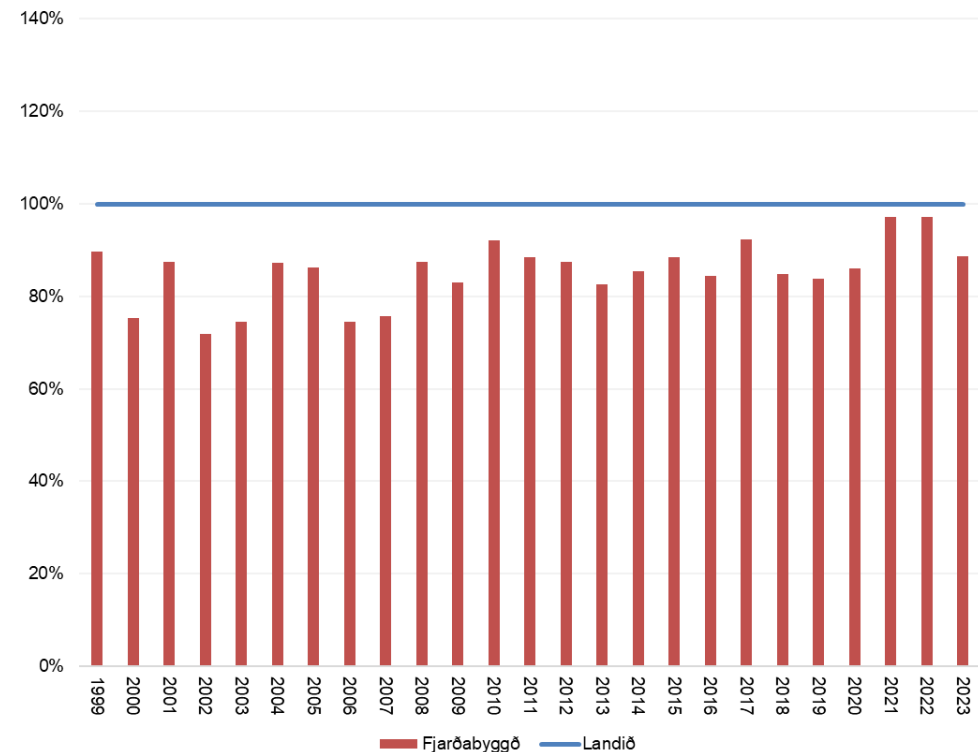

Tekjur í samanburði við landið í heild

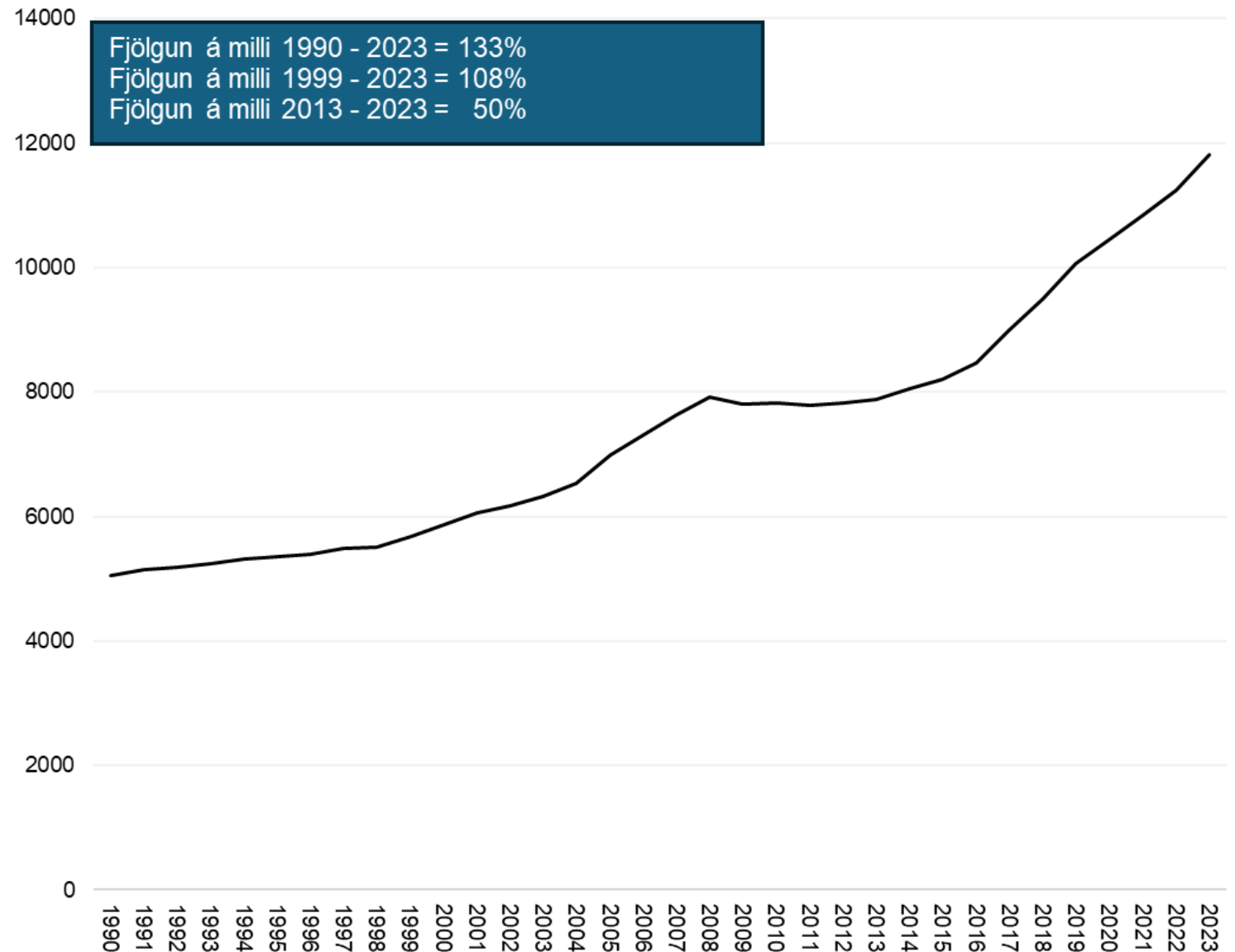
Karlar, 41 – 45 ára

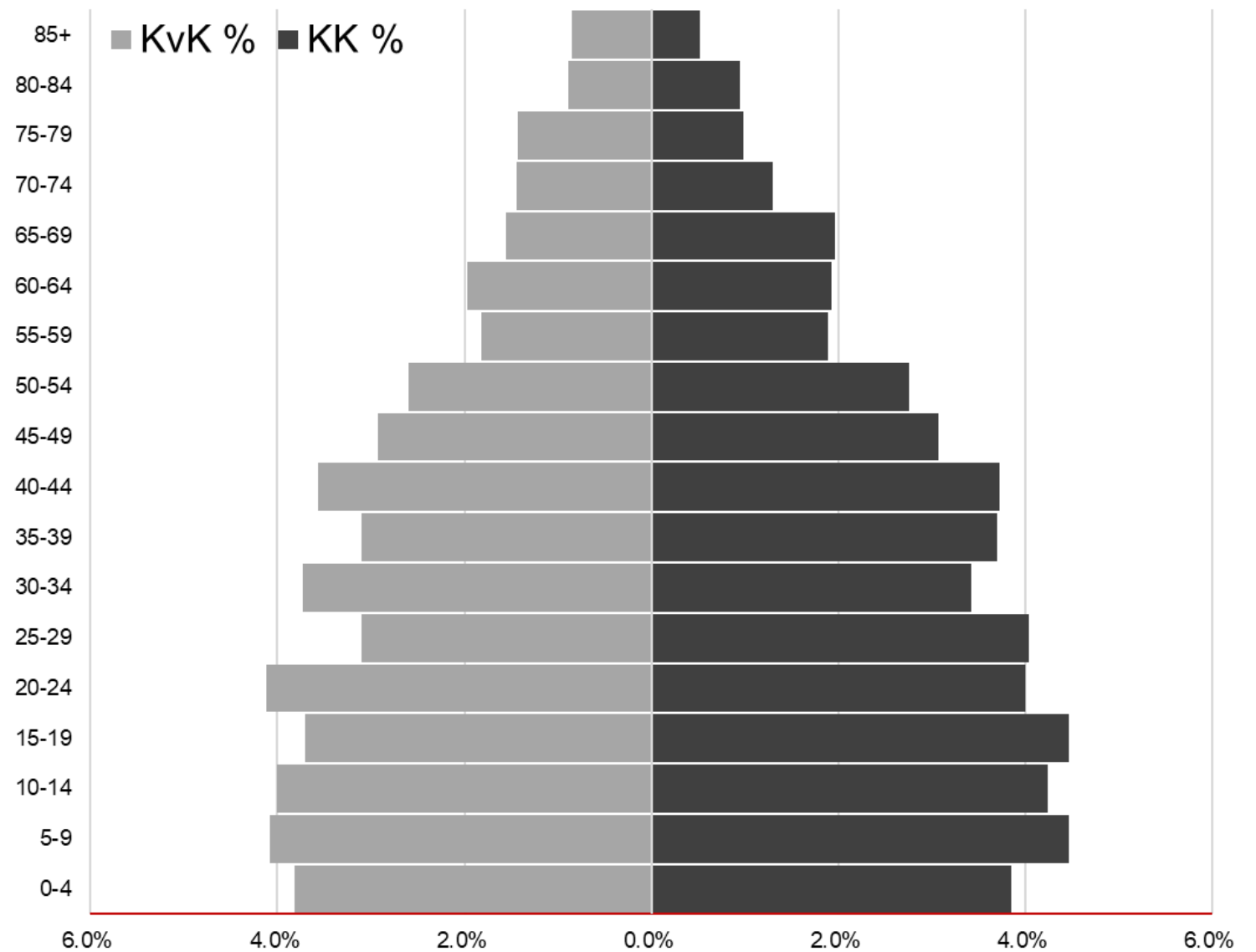
Konur, 36-40 ára

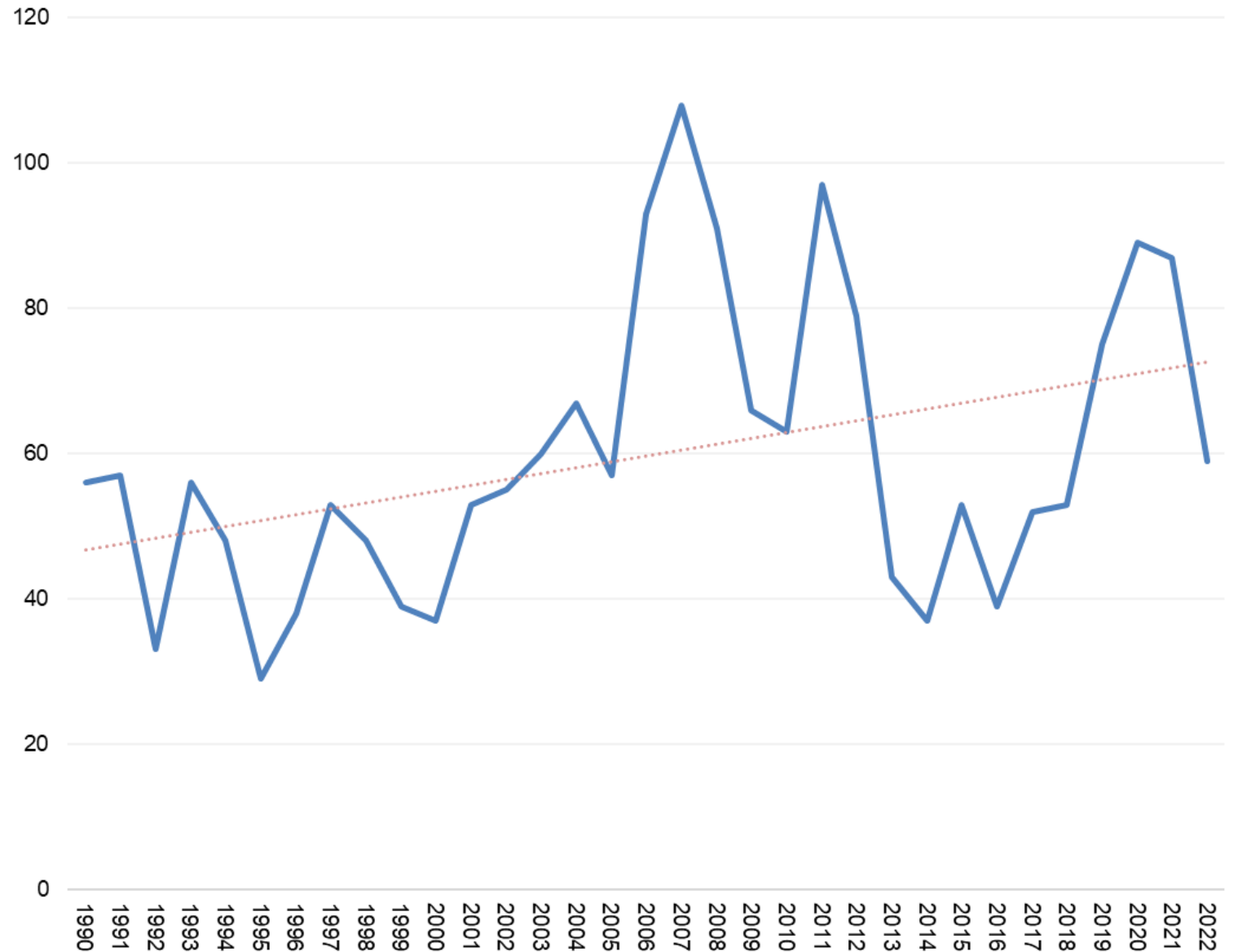
Árborg 1990- 2023

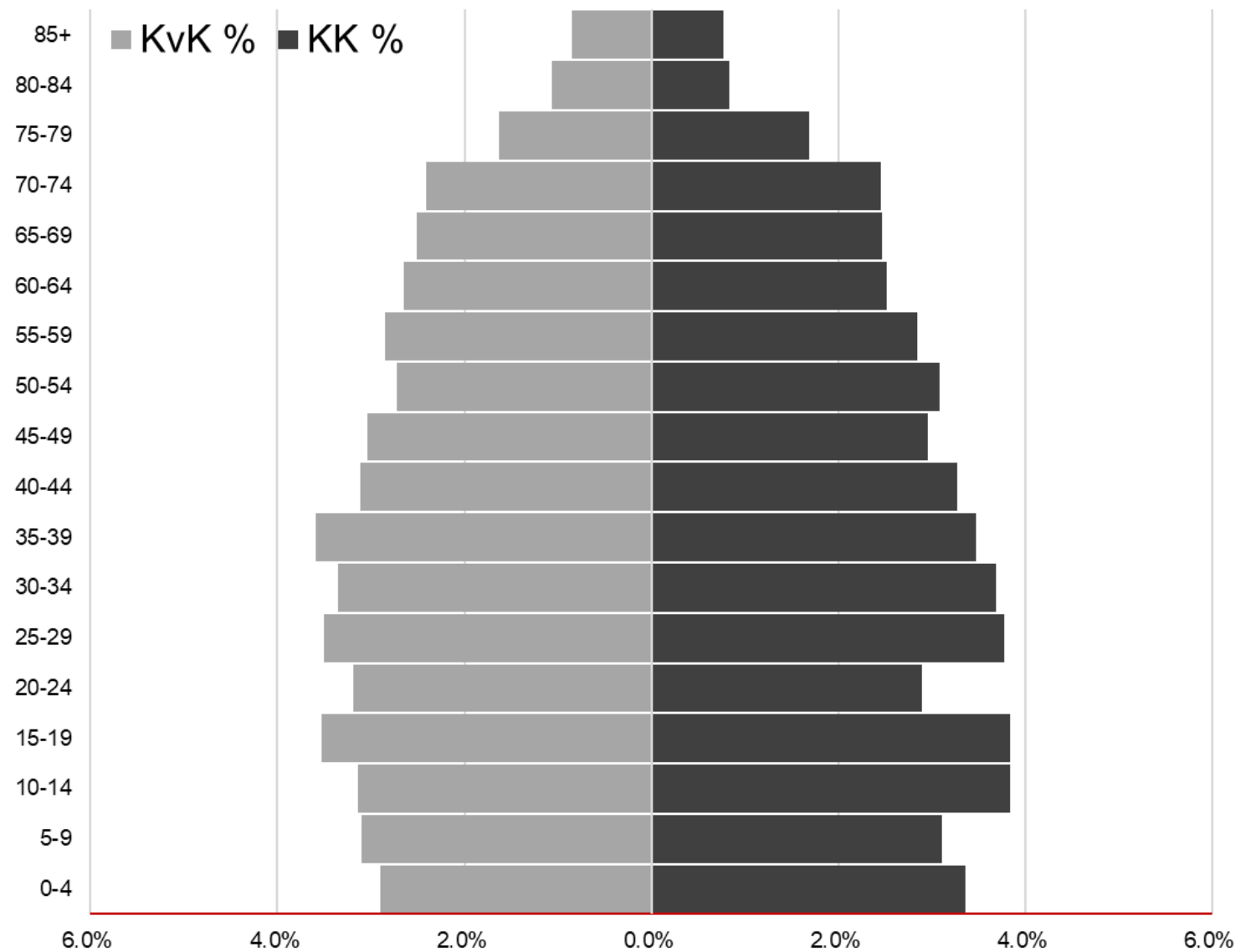
Árborg 1996

Árborg: Fæðingar umfram andlát 1990- 2023

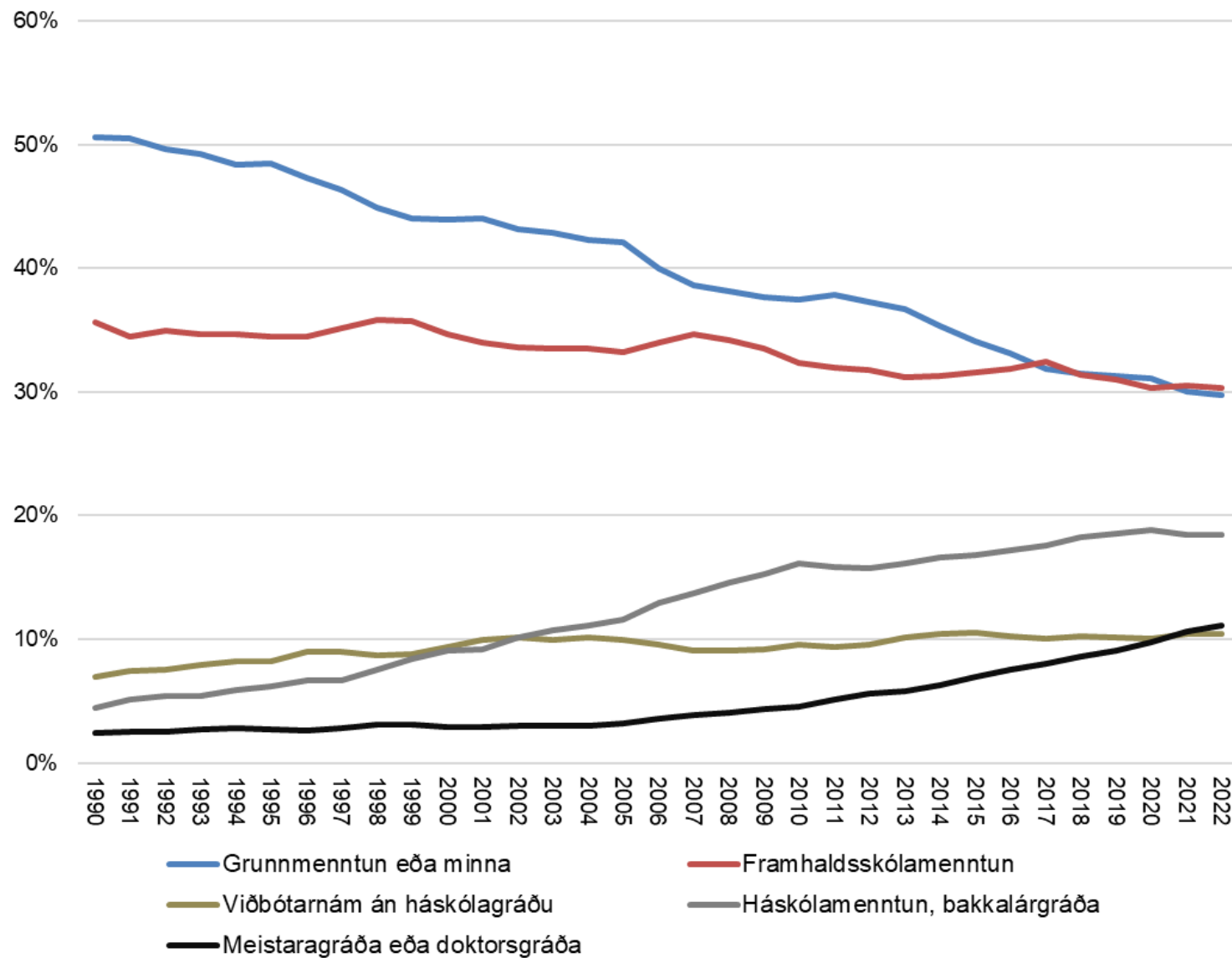
Árborg 2023

Árborg

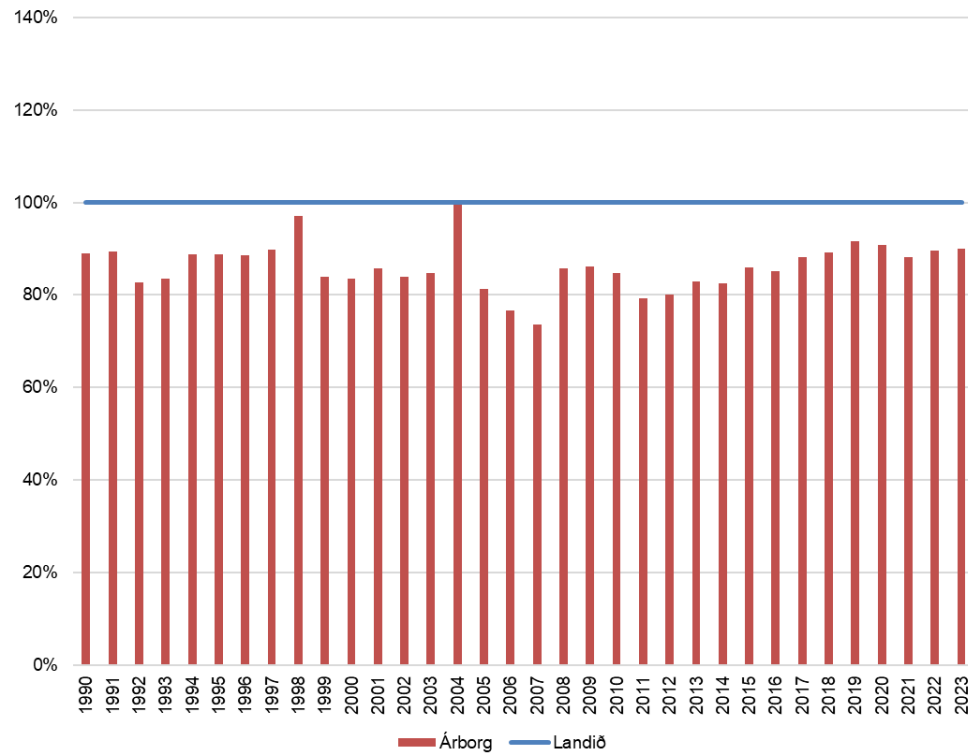
	1996	2012	2023
Hlutfall innflytjenda	1,4%	5,0%	12,1%
Kynjahlutfall	94,9	97,3	96,5
Framfærsluhlutfall alls	1,50	1,52	1,57
Framfærsluhlutfall 0-17	2,02	2,17	2,53
Framfærsluhlutfall 67+	5,81	5,10	4,13

Árborg, 26-65 ára

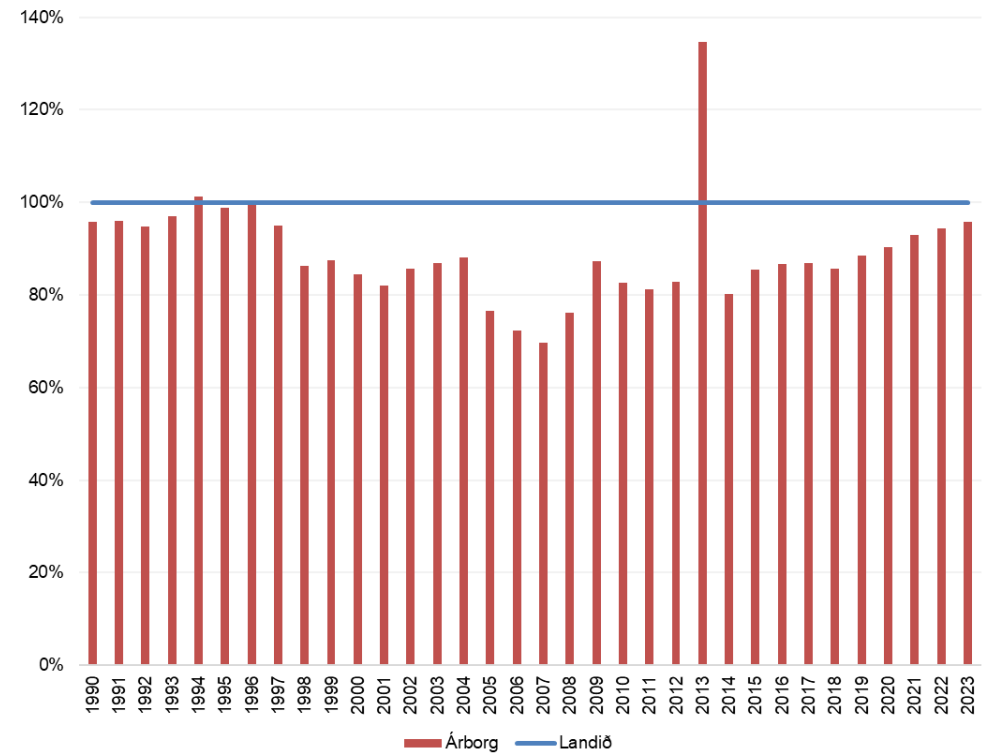

Tekjur í samanburði við landið í heild

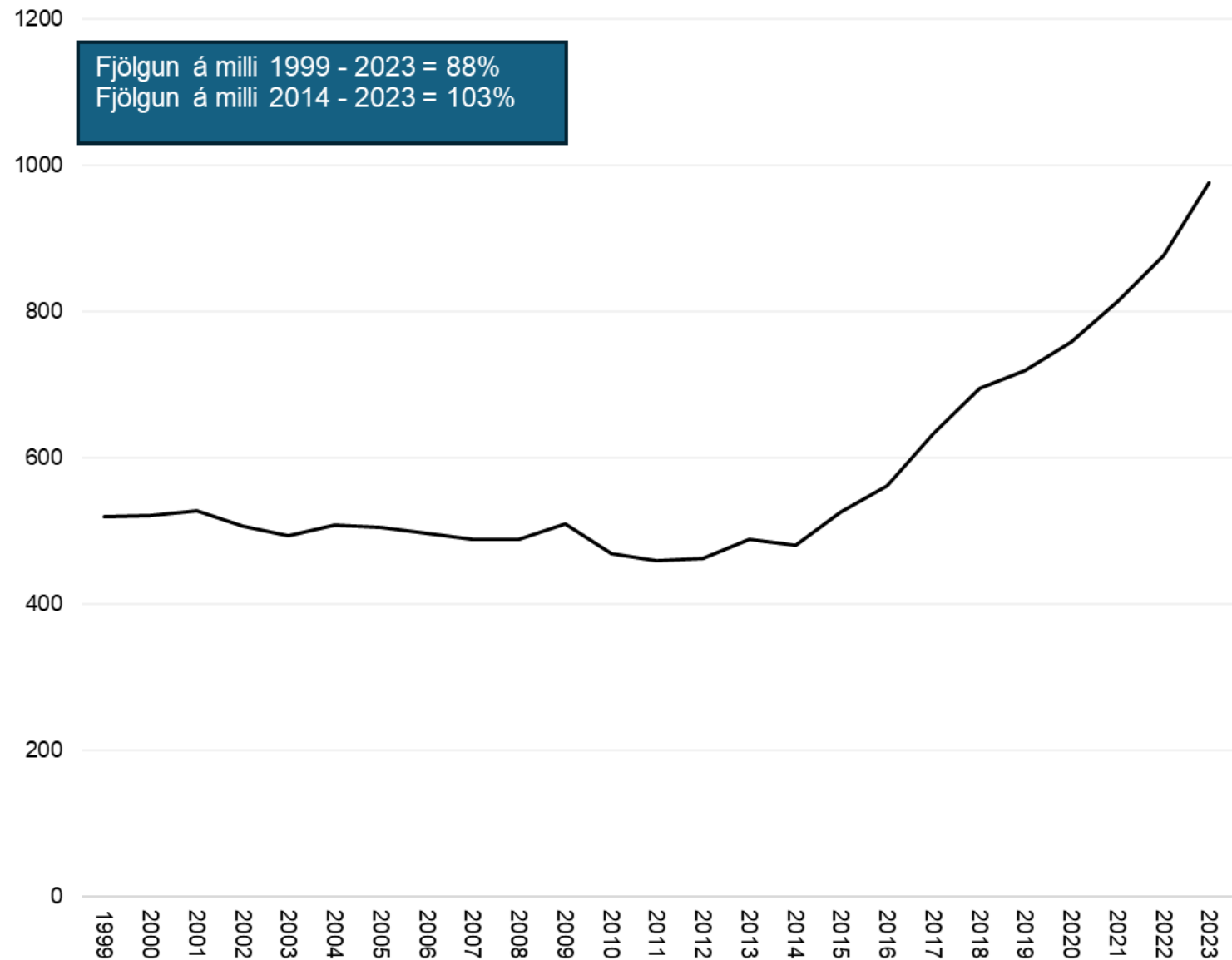
Karlar, 41 – 45 ára

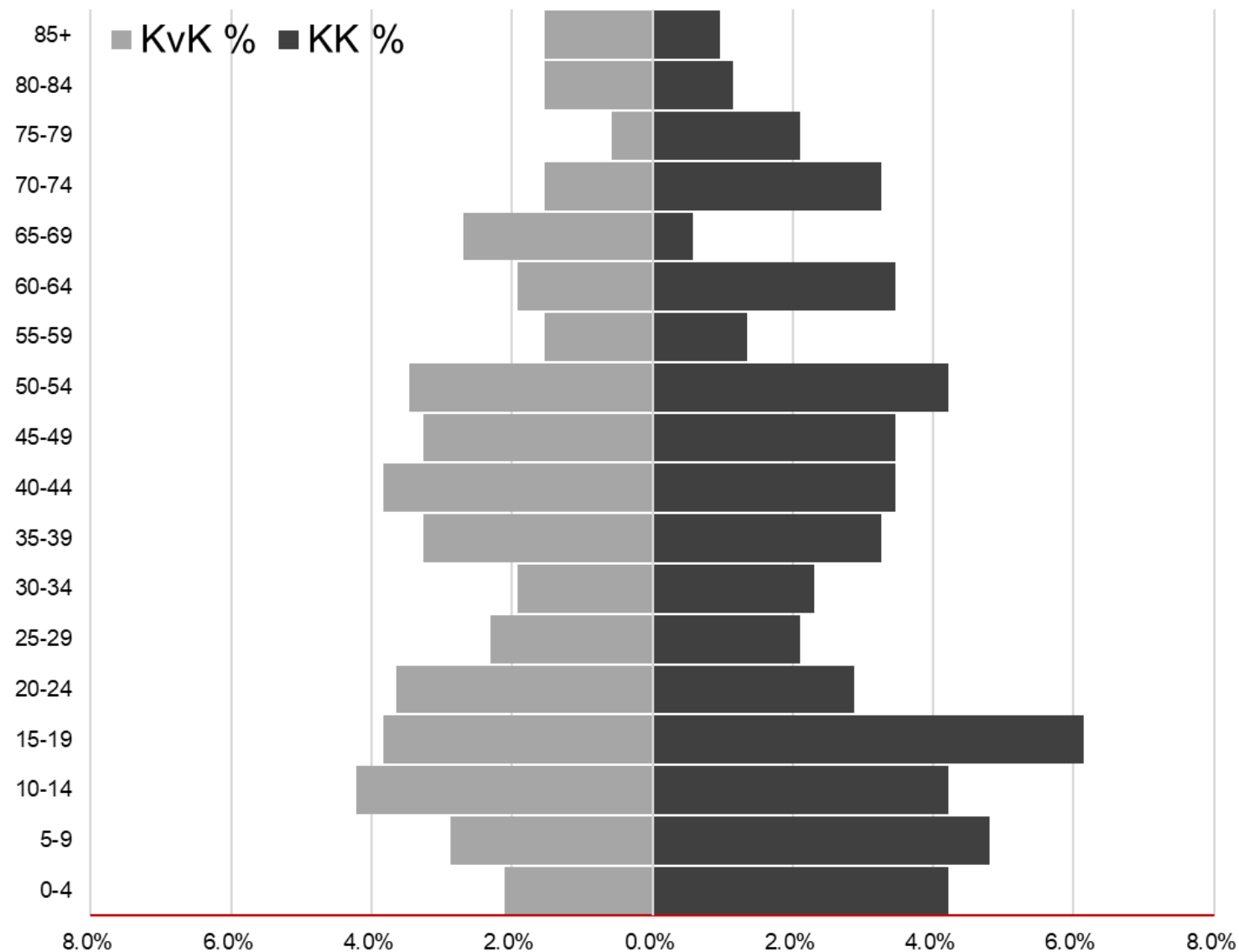
Konur, 36-40 ára

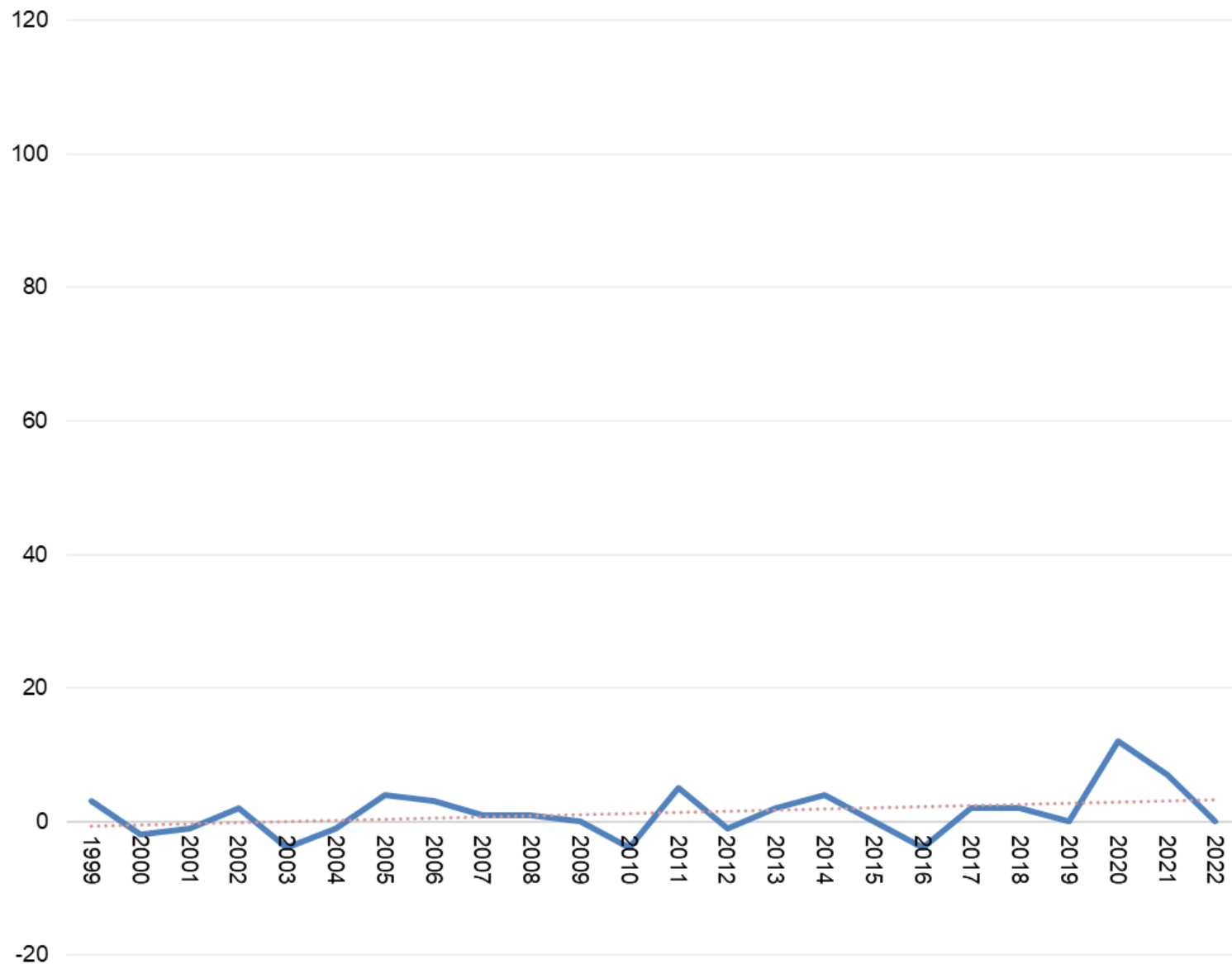
Mýrdalshreppur 1999-2023

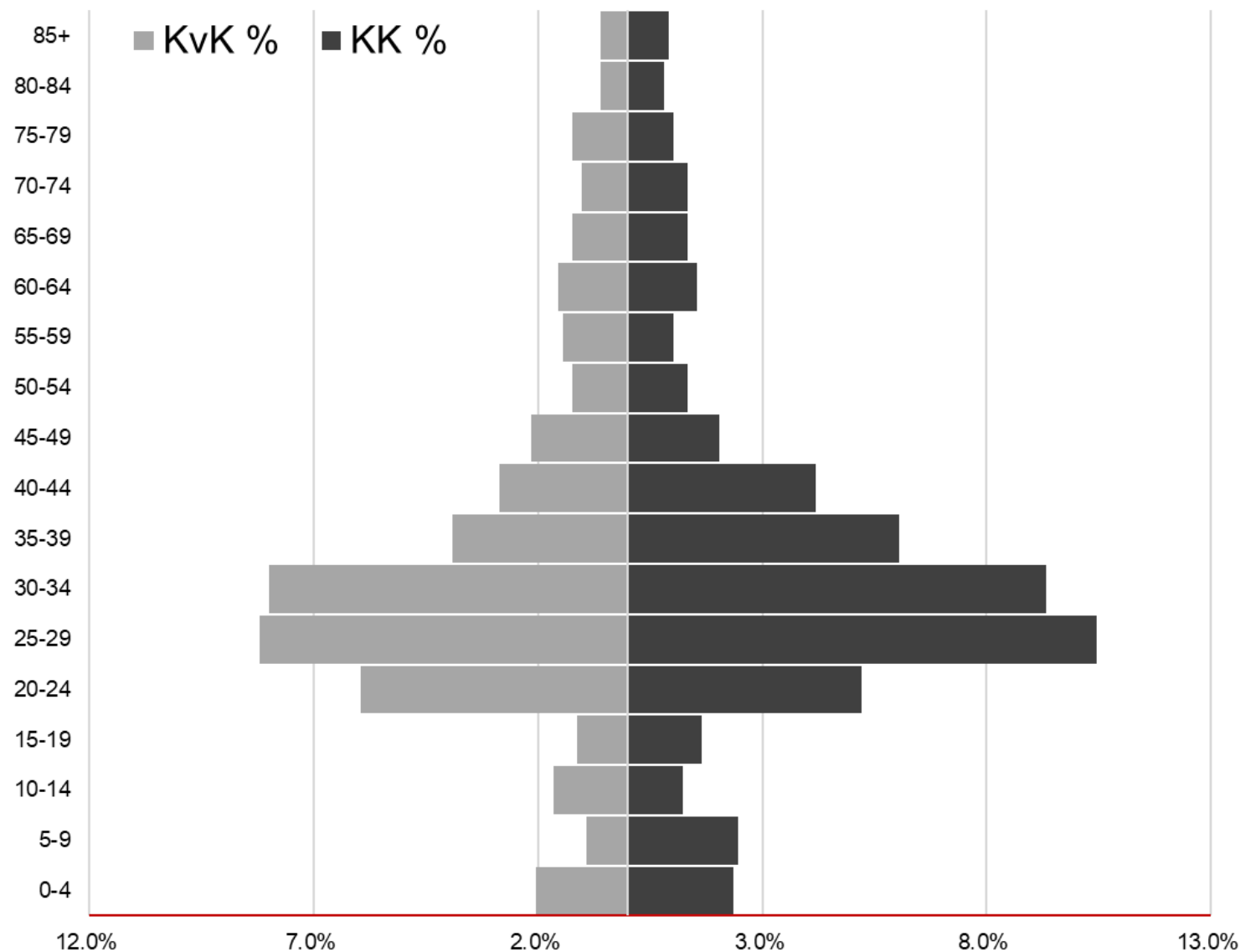
Mýrdalshreppur 2000

Mýrdalshreppur: Fæðingar umfram andlát 1999-2023

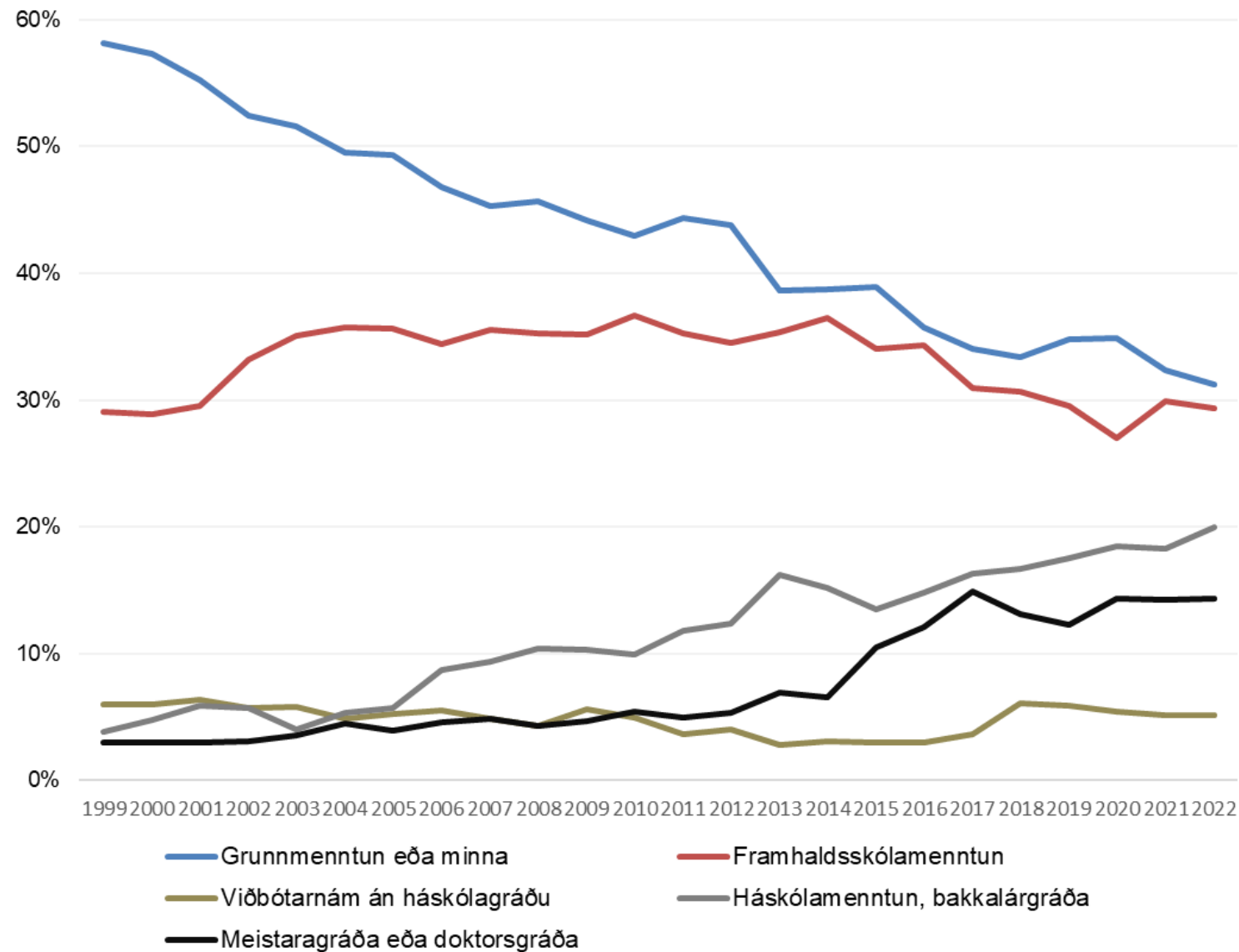
Mýrdalshreppur 2023

Mýrdalshreppur

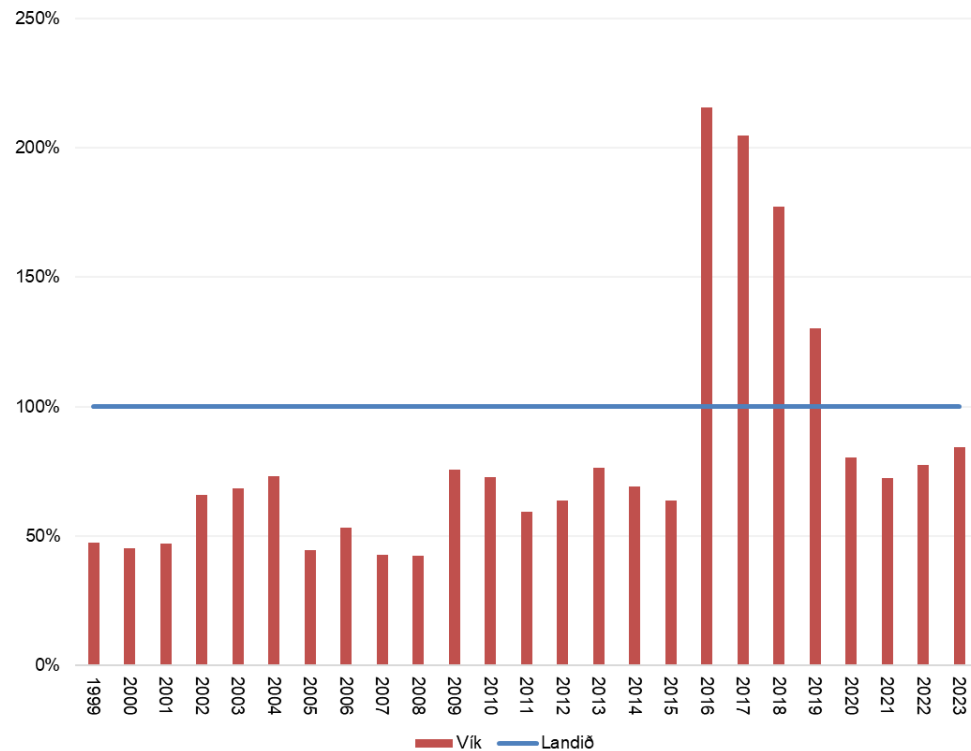
	2000	2012	2023
Hlutfall innflytjenda	2,5%	7,4%	59,6%
Kynjahlutfall	85,4	84,1	84,2
Framfærsluhlutfall alls	1,38	1,63	3,90
Framfærsluhlutfall 0-17	2,10	3,01	6,64
Framfærsluhlutfall 67+	4,03	3,53	9,48

Mýrdalshreppur, 26-65 ára

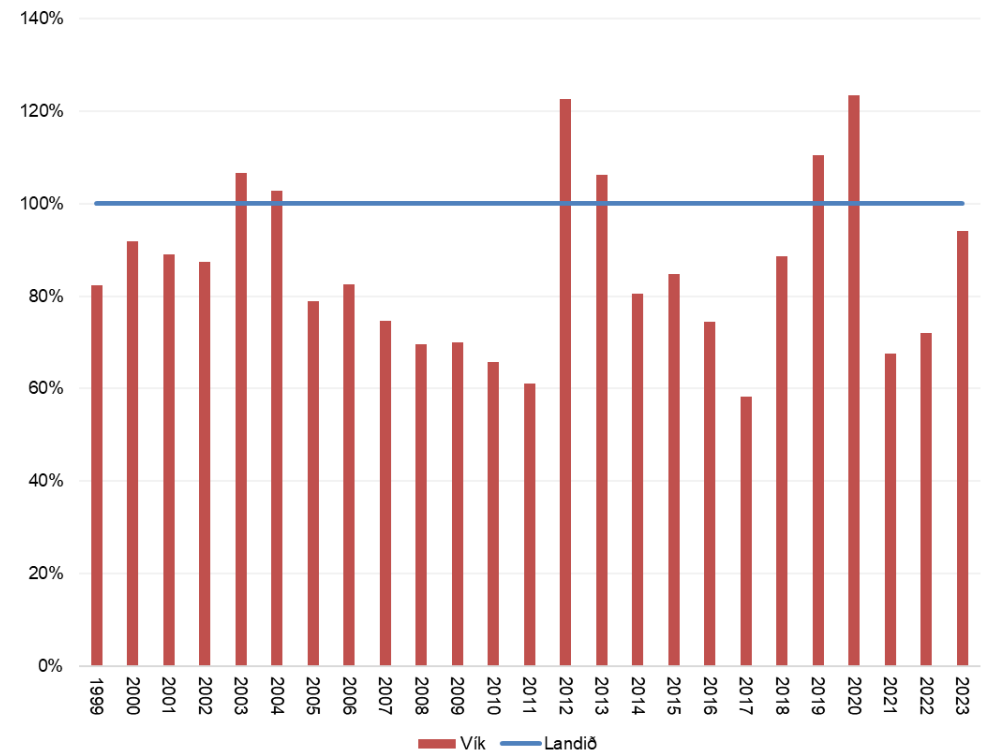

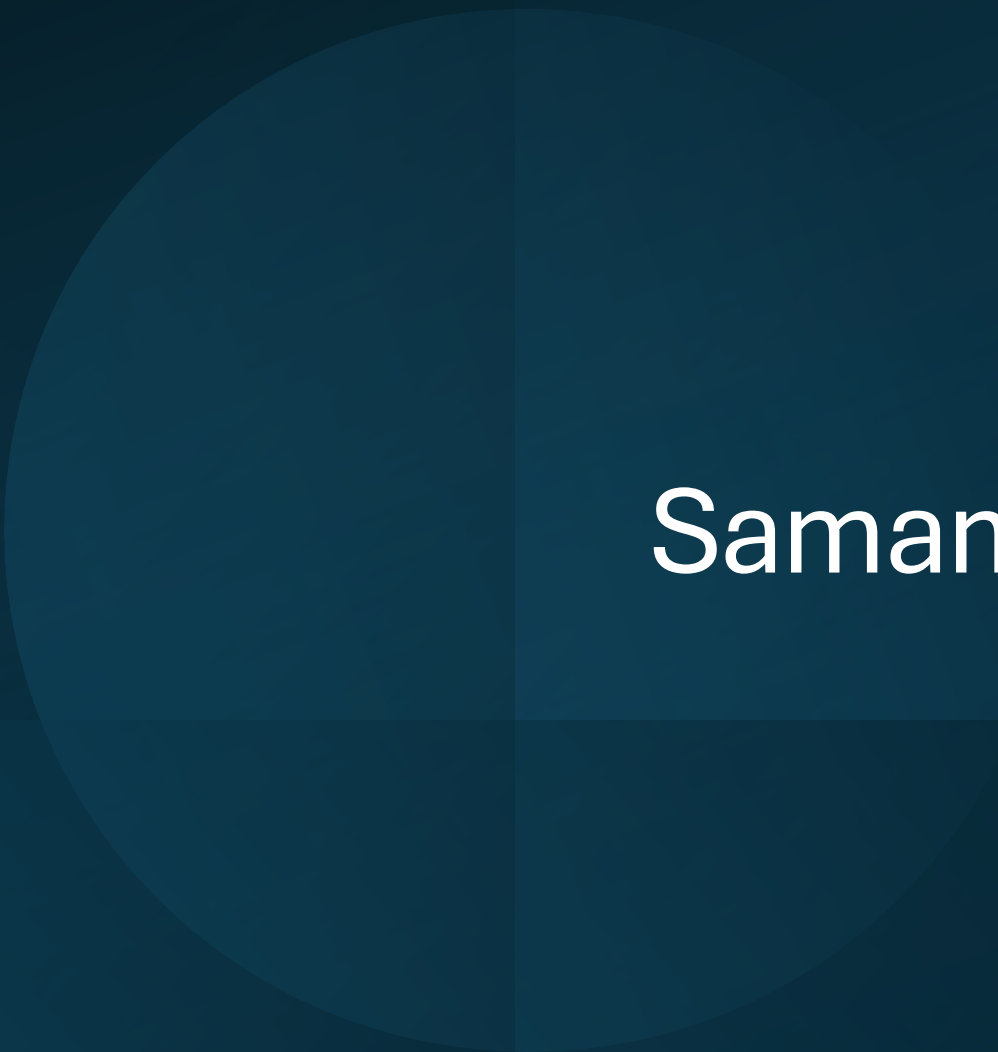
Tekjur í samanburði við landið í heild

Karlar, 41 – 45 ára

Konur, 36-40 ára

Samantekt

1996

	Ísland	Akranes	Árborg	Fjarðabyggð	Mýrdalshreppur
Hlutfall innflytjenda	2.2%	1,5%	1,4%	-	-
Kynjahlutfall	99.5	96,6	94,9	-	-
Framfærsluhlutfall alls	1.58	1,49	1,50	-	-
Framfærsluhlutfall 0-17	2.12	1,99	2,02	-	-
Framfærsluhlutfall 67+	6.14	5,88	5,81	-	-

2000

	Ísland	Akranes	Árborg	Fjarðabyggð	Mýrdalshreppur
Hlutfall innflytjenda	3.5%	1.9%	2.3%	4,5%	2,5%
Kynjahlutfall	99.8	94.60	95.69	93,7	85,4
Framfærsluhlutfall alls	1.64	1.53	1.52	1,60	1,38
Framfærsluhlutfall 0-17	2.25	2.10	2.08	2,19	2,10
Framfærsluhlutfall 67+	6.06	5.57	5.64	5,98	4,03

2012

	Ísland	Akranes	Árborg	Fjarðabyggð	Mýrdalshreppur
Hlutfall innflytjenda	8.1%	6,4%	5,0%	11.2%	7,4%
Kynjahlutfall	99.37	96,4	97,3	86.58	84,1
Framfærsluhlutfall alls	1.78	1,56	1,52	1.80	1,63
Framfærsluhlutfall 0-17	2.58	2,20	2,17	2.57	3,01
Framfærsluhlutfall 67+	5.72	5,34	5,10	6.04	3,53

2023

	Ísland	Akranes	Árborg	Fjarðabyggð	Mýrdalshreppur
Hlutfall innflytjenda	20%	11,5%	12,1%	23,1%	59,6%
Kynjahlutfall	93,1	92,1	96,5	82,1	84,2
Framfærsluhlutfall alls	1,90	1,54	1,57	1,90	3,90
Framfærsluhlutfall 0-17	3,06	2,48	2,53	3,04	6,64
Framfærsluhlutfall 67+	5,00	4,10	4,13	5,03	9,48

2000

Menntunarstaða	Landið	Akranes	Árborg	Fjarðabyggð	Vík
Grunnmenntun eða minna	38%	42%	44%	55%	57%
Framhaldsskólamenntun	33%	37%	35%	28%	29%
Viðbótarnám án háskólagráðu	10%	9%	9%	9%	6%
Háskólamenntun, bakkalárgráða	13%	10%	9%	6%	5%
Meistaragráða eða doktorsgráða	6%	3%	3%	2%	3%

2022

Menntunarstaða	Landið	Akranes	Árborg	Fjarðabyggð	Vík
Grunnmenntun eða minna	25%	29%	30%	36%	31%
Framhaldsskólamenntun	29%	33%	30%	33%	29%
Viðbótarnám án háskólagráðu	8%	9%	10%	9%	5%
Háskólamenntun, bakkalárgráða	22%	19%	18%	15%	20%
Meistaragráða eða doktorsgráða	17%	10%	11%	8%	14%

Niðurstöður

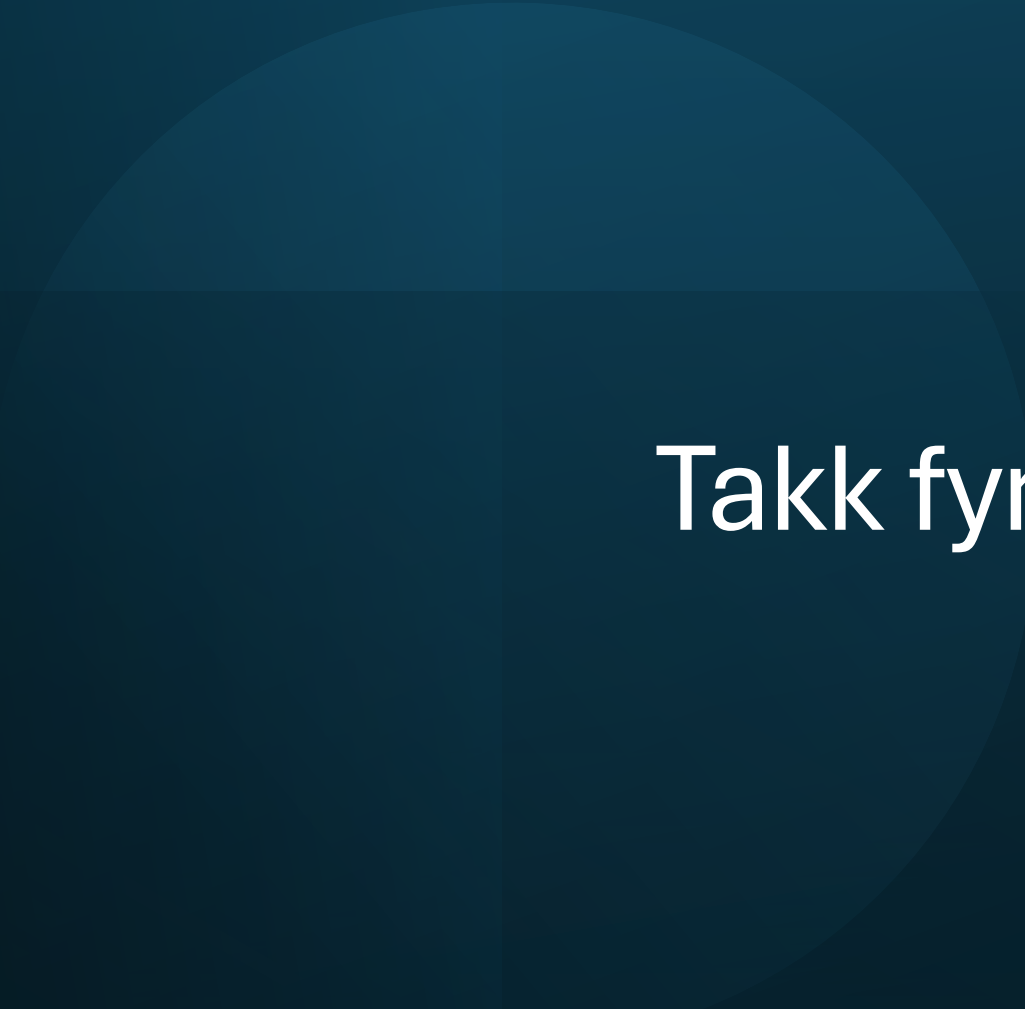
Mismunandi kraftar að baki íbúapróun á Íslandi sl. 20-40 ár

Sértækar byggðaaðgerðir geta haft óbeinar afleiðingar

Aðrir þættir mikilvægir sem síður er hægt að hafa stjórn á

Afkvæmi mismunandi atvinnugreina birtast í ólíkri íbúasamsetningu

Langtímaáhrif mismunandi eftir drifkrafti breytinga

Takk fyrir að hlusta